

SUBARU OUTBACK

Privatleasingkampanj från 4995:- /mån*

*Fram till 20240430, gäller begränsat antal bilar med reservation för slutförsäljning

Hedin Bil Malmö Jägersro Jägersrovägen 100 212 37 Malmö 040-671 11 00

INFO EXPRESS

År 7, Nr. 63, 27 APRIL-16 MAJ 2024, 28 SIDOR | WWW.INFOEXPRESS.SE | WWW.INFOEXPRESS.DK | FRIVILLIGT OM DU TYCKER OM INNEHÅLLET, SE S.2

Välkommen till City Motor och upplev
ORA - SVERIGES NYA ELBIL
 Fr. **3.995 kr** /mån*
 24/36 mån privatleasing. Välj själv!

CITY MOTOR
 MALMÖ | SVEDALA
 Jägershillgatan 6, Malmö, 040-42 06 02
 Industrigatan 3, Svedala, 040-40 20 10
 citymotor.se/ora

*Energiförbrukning bl. körning 16,7 kWh/100 km. Läs fullständiga villkor för privatleasing på ora.se. Begränsat antal bilar. Gäller t.o.m. 31 / 05 2024

Digitaliseringen inom vården:

Hur AI förändrar förutsättningarna för patienter att få vård - och konsekvenserna av dessa förändringar

S. 18

Temperaturförändringar, stormar och förbättringar inför framtiden.

S. 15

ETT ANTAL NÄSTAN HELT NYA

PEUGEOT 2008

- Peugeot 2008 GT, PureTech, aut, 130 hk
- Blandande mital & färger
- Upp till 3 års nybilsgaranti kvar

FR **2 395:-** /MÅN*

Erbjudandet gäller vid 20% kontantinsats och 7,95% ränta. Uppläggningsavgift 995 kr & avavgift 60 kr/mån. Restvärde 55% samt effektiv ränta 8,98%. Kan ej kombinera med andra erbjudanden. Gäller så långt lagret räcker. Bilarna på bilderna kan vara extrautrustade. Vi reserverar oss för ev justeringar.

Kraftigt fall för de ungas pendling över Öresund

Allt färre ungdomar pendlar över Öresund visar en analys från Öresundsinstitutet. Foto: News Öresund

Öresundspendlingen har drabbats av en ålderskris. Mer än 70 procent av gränspendlarna är över 35 år samtidigt som andelen unga gränspendlare i åldern 16-24 år har minskat från 16,7 procent under ungdomspendlingens toppår 2007 till 5,3 procent enligt den senaste statistiken från 2020 och 2021. Det visar en analys från Öresundsinstitutet som har tagits fram i ett praktiksamarbete med Malmö universitet. Den totala pendlingen över Öresund toppade 2008 med 19 725 personer, varav 3 090 var unga pendlare. Under 2021 pendlade 16 542 personer över Öresund, varav 874 var unga.

Enligt pendlingsstatistiken från Öresundsdata-basen utgjorde de 16-24-åriga pendlarna 16,7 procent av Öresundspendlarna under 2007 medan de över 35 år utgjorde 43,5 procent. Därefter har andelen unga gränspendlare fallit kraftigt medan andelen äldre ökat. Enligt den senaste statistiken från 2021 utgjorde ungdomarna 5,3 procent av gränspendlarna medan andelen pendlare över 35 år växt till över 70 procent. I analysen beskrivs det som en ålderskris för Öresundspendlingen.

Unga pendlare i åldern 16-24 år verkar vara extra känsliga för kriser konstaterar Öresundsinstitutet. Samtidigt har de ungas bild av möjligheterna att pendla över Öresund påverkats av en lång rad kriser: finanskris, migrationskris, pandemi och inflationskris. Efter finanskrisen återhämtade sig andelen unga pendlare aldrig, och medan det totala antalet pendlare hade återgått till prepandemiska nivåer redan 2021, halkade andelen unga pendlare efter.

Info Express
E: hello@infoexpress.se
Källa: News Öresund

Lägenhetspriserna har börjat falla i Köpenhamn

Efter att priserna på ägarlägenheter – ejerlejligheder – har hållit sig uppe i Köpenhamn under januari och februari bjöd mars månad på ett prisfall på 3,2 procent enligt prisstatistik från Home som återges av Berlingske. Enligt Danske Bank, som äger Home, finns det en grogrund för ytterligare prisfall med tanke på den nya danska bostadsbe-

skattningen. Samma prognos kommer från Boligøkonomisk Videncenter som har beräknat att priserna på danska ägarlägenheter borde falla med 5,6 procent enbart beroende på de höjda bostadsskatterna.

Info Express
E: hello@infoexpress.se
Källa: News Öresund

Lägenhetspriserna har börjat falla i Köpenhamn. Foto: News Öresund

Info Express är en ekonomiskt och politiskt oberoende tidning som satsar på att täcka ämnen som miljö, vetenskap, hälsa, teknik, världen och Öresundsnyheter sedan 2016.

INFO/EXPRESS

X Solutions HB. Org nr: 969778-9353
Tidningschef/Ansvarig utgivare: Laurentiu Mihai
E-post: office@infoexpress.se
Distribution: X Solutions HB
Tryck: Pressgrannar AB, Linköping

Kontaktuppgifter

Webbida: www.infoexpress.se
Redaktion: office@infoexpress.se
Prenumeration: hello@infoexpress.se
Annonsering: annonsering@infoexpress.se
Hälsa på redaktionen: hello@infoexpress.se

PRIS: FRIVILLIGT OM DU TYCKER OM INNEHÅLLET!

GÄLLER VID UTDELNING
Swish: 123 213 99 05 X Solutions HB

Allt material i tidningen lagras digitalt. För ej beställt material ansvarar ej. De som sänder in material anses medge till digital lagring och publicering.

SPRING DEALS!

PRIVATLEASING
36 MÅNADER

Möt våren i en ny Citroën! Förmånliga erbjudanden på flera modeller. Välkommen in & provkör!

CITROËN C3 FR 2 799 KR/MÅN*   CITROËN C4 & C4 X FR 3 499 KR/MÅN*
CITROËN C3 AIRCROSS FR 3 199 KR/MÅN*   CITROËN C5 AIRCROSS FR 3 599 KR/MÅN*

Bränsleförbrukning blandad körning: 5,5-6,5 l/100 km, 124-149 g CO2/km. *) Privatleasing avser 36 mån. fast ränta, 1000 fria mil/år inkl service. Skatt, försäkring och vinterhjul tillkommer. Uppläggningsavgift 695 kr & 60 kr/mån i avavgift tillkommer. Bilarna på bilden kan vara extrautrustade. Vi reserverar oss för ev justeringar eller ändringar.

Prisexempel avser följande modeller:
C3: Shine PureTech, 82 hk, manuell.
C3 Aircross, C4, C4X & C5 Aircross:
Shine PureTech, 130 hk, automat.

Hornyxegatan 16, Malmö. Öppet: Mån-Fre 9-18. Lör-Sön 11-15.
BESÖK OSS GÄRNA PÅ WWW.HEDBERGS.SE ELLER VÅRA SOCIALA MEDIER!

HEDBERGS BIL

PEUGEOT PRIVATLEASING

Möt våren i en helt ny Peugeot. Privatleasing avser 36 månader och gäller modeller GT PureTech, 130 hk, automat. Välkommen in!

PRISXEMPEL 36 MÅN PRIVATLEASING INKL SERVICE:

PEUGEOT 2008 FR 3 399 KR/MÅN*   PEUGEOT 408 FR 3 699 KR/MÅN*
PEUGEOT 3008 FR 3 499 KR/MÅN*   PEUGEOT 5008 FR 3 699 KR/MÅN*

Bränsleförbrukning blandad körning: 6,0 l/100 km, 136 CO2 g/km - 6,7 l/100 km, 151 CO2 g/km. *) Privatleasing avser 36 mån. fast ränta, 1000 fria mil inkl serviceavgift. Skatt, vinterhjul och försäkring tillkommer. Uppläggningsavgift 695 kr & 60 kr/mån i avavgift tillkommer. Med reservation för ev ändringar. Bilarna på bilden kan vara extrautrustade. Kan ej kombineras med andra erbjudanden. Gäller så långt lagret räcker. Bilarna på bilderna kan vara extrautrustade. Vi reserverar oss för ev justeringar.

Hornyxegatan 16, Malmö. Öppet: Mån-Fre 9-18. Lör-Sön 11-15.
BESÖK OSS GÄRNA PÅ WWW.HEDBERGS.SE ELLER VÅRA SOCIALA MEDIER!

HEDBERGS BIL

Väskförbud på Malmös evenemang under Eurovision

Inför Malmös genomförande av Eurovision Song Contest, världens största musiktävling, blir det väskförbud i Folkets park och på Malmö Live. Samtidigt ser staden fram emot att välkomna tusentals besökare. Detta var fokus på den 17:e april presskonferens.

Säkerhetsarbetet under Eurovision är viktigt och har fått mycket fokus. Malmö stad ansvarar för att rätt åtgärder ska finnas på plats i staden och vidtar dessa utifrån polisens hotbedömning och riskanalys.

– Vi kan inte berätta om allt vi gör, men för besökare innebär det både synliga och icke-synliga åtgärder. En av de synliga åtgärderna kommer vara väskförbud på samtliga platser, säger Per-Erik Ebbeståhl, hållbarhets- och trygghetsdirektör, Malmö stad.

De som besöker Malmö Live och Folkets park kommer behöva lämna väskan hemma. Det blir väskförbud på båda platserna. Väskförbud kommer gälla i Folkets park 4 maj till och med 11 maj. På Malmö Live gäller väskförbud 4 maj till och med 12 maj. Alla som besöker Malmö Live, Folkets park och de som besöker Malmö Arena kommer märka av en hög polis närvaro och säkerhetskontroller.

Det kommer vara två ingångar öppna till Folkets park, från Södra Parkgatan och Falsterbogatan och dessa är kontrollerade ingångar. Det kommer finnas säkerhetspersonal som säkerställer att ingen har med sig väskor med sig in. För att sedan ta sig in till området där scenerna finns – Tattoo stage, Euphoria stage och Dancing Queen stage – kommer alla besökare också passera genom larmbågar. Det kommer finnas mycket säkerhetspersonal samt volontärer i parken.

Starka åsikter om Eurovision

Det finns många starka åsikter kopplade till att Eurovision ska genomföras i Malmö. Framför allt med tanke på det pågående kriget i Gaza, mellan Hamas och Israel och därmed Israels deltagande i tävlingen. Det pågår protester och även mycket påtryckningar på artisterna. En del artister har valt att ställa in sin medverkan.

– Vi respekterar alla som inte vill vara en del av Eurovision och vi hoppas att respekten finns för de som vill vara med i programmet. Hat och hot på våra gator och i sociala medier är inte det Malmö och Sverige representerar, säger Per-Erik Ebbeståhl.

Sveriges Television valde Malmö av flera anledningar. Malmö är en ung och kreativ stad med ett rikt kulturliv och moderna samlingsplatser där man kan skapa ett evenemang för hela Europa på ett hållbart sätt, eftersom arenan, logistiken och kommunikationerna redan finns på plats.

– Vi har möjlighet att visa att vi är en stad där olika åsikter respekteras och manifesteras – att vi står upp för vår stad. Och jag vill tacka alla, både i våra verksamheter, våra medarbetare, hela stadens kulturliv, näringsliv och civilsamhället, som tillsammans med oss arbetar för att ta emot Eurovision och våra besökare, säger Per-Erik Ebbeståhl.

Info Express
E: hello@infoexpress.se
Källa: Malmö stad

Kom ihåg att söka tillstånd för valborgsbrasan

Sedan 1 januari 2024 får du inte längre elda trädgårds- eller parkavfall. Förbudet gäller både för privatpersoner och trädgårds- eller parkavfall från olika verksamheter.

Bild av Blackbirdcastle - Pixabay

Trädgårds- och parkavfall är till exempel växtdelar, gräsklipp, löv och grenar som kommer från skötsel av trädgården. Även stubbar och vedatavt avfall i form av exempelvis grenar klassas som trädgårdsavfall. Ved är dock inte avfall och omfattas inte. För privatpersoner räknas trädgårdsavfallet som kommunalt avfall och ska tas om hand av kommunen eller komposteras på den egna fastigheten. Verksamhetsutövaren ansvarar själv för att avfallet tas om hand på rätt sätt.

Vad gäller för valborgselden?

De nya bestämmelserna innebär att du inte heller får elda en majbrasa utan att ha sökt och beviljats dispens. Dispens söks hos miljöförvaltningen och gäller för en särskild tid och plats.

I ansökan ska du skriva:

- Plats och adress där du ska elda
- Dagen och tiden när du ska elda (starttid och när det beräknas vara slut)
- Vem som är ansvarig för arrangementet (person, förening eller liknande)
- Faktureringsadress och organisationsnummer eller personnummer. Miljöförvaltningen tar ut en avgift för handläggningen på cirka en timme. Taxan är för närvarande 1 334 kronor per timme. Ansök hos miljöförvaltningen genom att mejla till oss. Bifoga eventuellt polistillstånd till din ansökan till miljöförvaltningen.

E-post: miljoforvaltningen@lund.se.

Info Express
E: hello@infoexpress.se
Källa: Lunds kommun

Danmark och Sverige med i avtal om export av koldioxid för permanent lagring

Att fånga in och lagra koldioxid brukar kallas för CCS och anses av många som ett av många sätt att hantera klimatkrisen. Det gäller då inte bara att skilja ur CO₂ ur luften utan även om att hitta en marknad för transport och lagring. Därför undertecknades i början av veckan Danmark, Belgien, Nederländerna och Sverige bilaterala överenskommelser med Norge om gränsöverskridande transport av koldioxid för geologisk lagring skriver svenska Klimat- och näringslivsdepartementet i ett pressmeddelande. Avtalet är till för att skapa en fungerande marknad för lagring av koldioxid i Nordsjöregionen.

Info Express
E: hello@infoexpress.se
Källa: News Öresund

Vikten av att skapa en marknad för transport och lagring av koldioxid lyftes i november förra året vid en konferens arrangerad av Öresundskraft, Helsingborgs stad och Greater Copenhagen. Bland talarna fanns Erik Hammervold som är kommersiell chef vid Altera och Stella Maris CCS. Under konferensen gavs exempel på behovet av skapa en finansiell marknad för CCS, transport- och lagringlösningar men också alternativ användning av CO₂ till produktion av metanol och livsmedel. Foto: News Öresund

SUBARU OUTBACK

Privatleasingkampanj från 4995:- /mån*

SUBARU

*Fram till 20240430, gäller begränsat antal bilar med reservation för slutförsäljning

Hedin Bil Malmö Jägersro
Jägersrovägen 100, 212 37 Malmö

040-671 11 00

 Hedin Bil

Behov av ökat nordiskt samarbete inom transport och infrastruktur enligt ny rapport

I en ny analys föreslås bland annat att nordiska "stråkanalys" ska genomföras när det gäller gränsöverskridande infrastrukturprojekt. Foto: News Øresund

Det behövs radikala förbättringar inom transportsektorn för att nå visionen om att göra Norden till världens mest hållbara och integrerade region 2030. Det framgår av en ny analys som tagits fram av konsultbolaget Nordic Mobility R&I på uppdrag av Nordiska ministerrådet. I analysen konstateras att det saknas en övergri-

pande styrmodell för samarbetet och det föreslås bland annat ett årligt nordiskt möte för tillsynsmyndigheter inrättas. Enligt rapporten behöver länderna samordna infrastrukturplaneringen bland annat sett till att fler nordiska länder är Natomedlemmar. Genom så kallade nordiska "stråkanalys" kan gränsöverskridande infrastrukturpro-

jekt identifieras och förbättras, enligt analysen. Nordiska rådet har redan 2018 framfört förslag om att etablera ett särskilt ministerråd för transport inom Nordiska ministerrådet. Förra året uppgavs Sverige vara det enda land som inte ställt sig bakom förslaget och arbetet med en analys av den nuvarande koordineringen av transport

och infrastruktur mellan de nordiska påbörjades. Rapporten presenterades förra veckan under Nordiska rådets temasession på Färöarna.

Info Express
E: hello@infoexpress.se
Källa: News Øresund

Snälltåget kör fler tåg från Stockholm till Köpenhamn under perioden maj-september

Med start den 16 maj och fram till den 29 september i år utökar Snälltåget linjen Stockholm-Malmö och kör vidare över Öresundsbron till Köpenhamn. Bolaget kommer då att köra två avgångar per dag i varje riktning, från Stockholm kl. 09.33 och 16.20 samt från Köpenhamn kl. 07.02 och 16.07. Två av avgångarna får Köpenhamns huvudbangård som start- och sluthållplats medan två av avgångarna finns sedan tidigare i form av tåg som kommer från eller fortsätter till Berlin och då har Ørestad som hållplats i Köpenhamn. Restiden på sträckan Stockholm-Köpenhamn blir som snabbast fem och en halv timma, meddelar Snälltåget. Bolaget kör även, förutom till Berlin, delar av året bland annat till svenska fjällen och till Österrike. Även statliga SJ trafikerar sträckan Stockholm-Köpenhamn med flera avgångar i vardera riktning per dag.

Info Express
E: hello@infoexpress.se
Källa: News Øresund

Mobilbetalningar blir möjliga före sommaren mellan Danmark, Norge och Finland

Norska Vipps och danska MobilePay, som även finns i Finland, har nu integrerats tillräckligt för att det ska bli möjligt att betala över gränserna mellan de tre länderna före sommaren, skriver Vipps MobilePay i ett pressmeddelande. Man arbetar också på ett samarbete med svenska Swish och Rune Garborg, vd för Vipps MobilePay, säger till sajten Ehandel att man hoppas kunna lansera en lösning under året. I slutet av 2022 fusionerades MobilePay och Vipps och nu har Vipps flyttat över till samma plattform som Mobile Pay. Om "allt går som planerat" kommer Vipps MobilePays 11,5 miljoner kunder att kunna betala över gränserna mellan Danmark, Norge och Finland före sommaren.

Swish är inte med i fusionen, men

Snart kan danskar, normän och finländare betala med mobilen över gränserna mellan varandras länder. Om det fusionerade bolaget Vipps MobilePay och svenska Swish enas om en lösning kan det även bli möjligt att betala mellan Sverige och de övriga tre länderna. Foto: News Øresund - Henrik Smångs

det pågår en dialog mellan de nordiska aktörerna med målet att kunna använda exempelvis MobilePay för att betala till någon som har Swish och vice versa. Samarbetet mellan de nordiska aktörerna sker inom ramarna för det större europeiska samarbetet Eu-

ropean Mobile Payment Systems Association, som har totalt elva medlemmar.

Info Express
E: hello@infoexpress.se
W: www.infoexpress.se
Källa: News Øresund

Renare luft i svenska städer ger stora hälsovinster

De senaste tjugo åren har luften i svenska städer blivit allt bättre. Flera tusen dödsfall kan ha förhindrats varje år, tack vare bättre luft. Men det är fortfarande många som utsätts för luftföroreningar som överskrider Världshälsoorganisationens (WHO) rekommendationer.

Studien är ett forskningssamarbete mellan bland annat Uppsala universitet och Göteborgs universitet där de titat på utsläpp från bland annat trafik, industrier och vedeldning. Forskarna har gjort en högupplöst datamodell av hur luftföroreningsnivåerna förändrats över tid för sex städer i Sverige: Stockholm, Göteborg, Malmö, Uppsala, Linköping och Umeå. Därmed omfattar studien livsmiljön för mer än hälften av Sveriges invånare.

Minskning av fina partiklar Mellan år 2000 och 2018 har de fina partiklarna minskat med 56 procent, de grövre partiklarna med 23 procent, och

kvävedioxid med 33 procent. Störst minskning av de fina partiklarna noterades i Göteborg, medan grova partiklar och kväveoxider minskade mest i Uppsala och Stockholm. Den förbättrade luftkvaliteten beror på sjunkande utsläpp både i Sverige och utomlands.

– Trots förbättring i luftkvalité, så ser man att i genomsnittet 65% av invånare i de sex stora svenska städerna fortfarande är utsatta för halter av fina partiklar som överskrider WHO:s riktlinjer – i Uppsala var det 68% av invånarna. Positivt är dock att i Uppsala noterades även den största minskningen av exponering för grova partiklar och

kvävedioxid samt den lägsta exponeringen av luftföroreningar jämfört med de andra städerna, säger Marta Kisiel, docent i arbets- och miljömedicin på institutionen för medicinska vetenskaper vid Uppsala universitet och Akademiska sjukhuset.

Stora skillnader Forskarna uppskattar att nästan 3 000 förtida dödsfall per år undvikits mellan 2000 och 2018. Många svenskar är dock fortfarande utsatta för luftföroreningshalter över de gränsvärden som WHO rekommenderar. Studien visar att det finns stora skillnader mellan geografiska områden inom de sex städerna, men generellt finns de högsta exponeringarna i Malmö.

– Minskning av luftföroreningar kan ge påtaglig hälsofrämjande effekt, även i områden med relativt ren luft. Det är viktigt att jobba med fortsatta ansträngningar för att minska utsläpp av

luftföroreningar i Sverige, säger Marta Kisel.

Studiens resultat publiceras i tidskriften Air Quality, Atmosphere & Health. Modellen kommer nu att användas för att studera vilken roll luftföroreningar och andra faktorer i miljön spelar i de tidiga stadierna av kroniska sjukdomar, som hjärtkärlsjukdom, metabolt syndrom och njursvikt. Forskningen baseras på data från den stora svenska SCAPIS-studien, där 30 000 medelålders svenskar har undersökts. Förutom Uppsala universitet bidrar även forskare från övriga sex universitet som medverkar i SCAPIS-studien samt luftkvalitetsexperter från SMHI, Stockholms Luft- och Bulleranalys och Miljöförvaltningen i Malmö stad.

Info Express
E: hello@infoexpress.se
Källa: Uppsala universitet
-Märta Gross Hulth

Vi hälsar er
välkommen till oss!

Med över 30 års erfarenhet
så tar vi väl hand om dig!

- Old and new patients are welcome
- Dentist and dental hygienist with high competence and many years of experience
- We continue to offer short waiting times

- Gamla och nya patienter hälsas välkomna
- Tandläkare och tandhygienist med mångårig erfarenhet och kompetens
- Vi fortsätter att erbjuda korta väntetider

Sunnväg 14E, Lund | Tel. 046 - 13 01 53 | E-mail: info@tandvardenklostergarden.se | Webb: www.tandvardenklostergarden.se

MAZDA CX-60 LADDHYBRID

NU FRÅN 467 900 KR*

DRAGVIKT
2 500 KG

Mazda CX-60 är en elegant och kraftfull laddhybrid med 63 km räckvidd och en dragvikt på 2 500 kg. Precis som alla Mazda är den byggd runt föraren: japanska hantverkstraditioner ligger bakom de noggrant utvalda materialvalen och med hjälp av ny teknik som ansiktsgenkänning kan bilen automatiskt justera en lång rad förarinställningar såsom körställning, ljud och klimat - allt för bästa möjliga körupplevelse.

*LÄGSTA PRIS SENASTE 30 DAGARNA FRÅN 517 500 KR

10 ÅRS
GARANTI

Vid blandad körning (WLTP): bränsleförbrukning 1,5 l/100 km, CO₂-utsläpp 33 g/km, elektrisk räckvidd 63 km (faktisk räckvidd påverkas bland annat av körstil, hastighet och utetemperatur). Bilen på bilden kan vara extratrustad. Tioårsgarantin innefattar: 3 års fabriksgaranti samt 7 års förlängd garanti. Se fullständiga villkor på mazda.se. Erbjudandet gäller lagerbilar till 31/5 2024.

CityMotor Malmö
Jägershillgatan 6, 213 75 Malmö
www.citymotor.se
Vardagar 09.30 – 18.00 Lördag 11.00 – 15.00
Söndag Stängt

MazdaCenter Svedala
Industrigatan 3, 233 21 Svedala
www.mazdacenter.nu
Vardagar 09.30 – 18.00 Lördagar Stängt
Söndagar 11.00 – 15.00

Ledamöterna antar strängare koldioxidutsläppsmål för lastbilar och bussar

- Mål för att uppnå klimatambitioner och förbättra luftkvaliteten i EU
- Mål att ha utsläppsfria stadsbussar senast 2035
- Bekymret att nya fordon står för 25 % av växthusgasutsläppen från EU:s vägtransporter

Den 10:e april antog parlamentet nya åtgärder, som man redan kommit överens om med rådet, för att stärka målen för minskade koldioxidutsläpp från nya tunga fordon.

Förordningen, som handlar om utsläpp från nya lastbilar, bussar och släpvagnar, godkändes av ledamöterna med 341 röster för, 268 röster emot och 14 nedlagda röster.

CO₂-utsläppen från stora lastbilar (inklusive arbetsfordon, t.ex. sopbilar, tippbilar eller betongblandare) och bussar måste minskas med 45 % för perioden 2030–2034, 65 % för 2035–2039 och 90 % från och med 2040. Fram till 2030 måste nya stadsbussar minska sina utsläpp med 90 % och bli nollutsläppsfordon senast 2035. Utsläppsmålsänkningen ställs också upp för släpfordon (7,5 %) och påhängsvagnar (10 %) från och med 2030.

Enligt lagen ska kommissionen senast 2027 göra en detaljerad översyn av de nya reglernas effektivitet och effekter. Vid denna översyn kommer man bland annat att behöva bedöma om reglerna ska tillämpas på små lastbilar, vilken roll en metod för registrering av tunga fordon som uteslutande drivs med koldioxidneutrala bränslen spelar och vilken roll en koldioxidkorrigeringsfaktor skulle kunna spela i övergången till utsläppsfria tunga fordon.

Uttalanden

Föredraganden från Bas Eickhout (De gröna/EFA, NL) sade: "Omställningen till utsläppsfria lastbilar och bussar är inte bara avgörande för att vi ska kunna uppnå våra klimatmål, utan också en viktig drivkraft för renare luft i våra städer. Vi skapar tydlighet för en av de största tillverkningsindustrierna i Europa och ett starkt incitament att investera i elektrifiering och vätgas.

Parlamentet antar nya regler för att minska föroreningarna från tunga fordon. Bild av Sabine / Pixabay

Nästa steg

Rådet måste fortfarande formellt godkänna avtalet innan det kan träda i kraft.

Bakgrund

Tunga fordon står för mer än 25 % av växthusgasutsläppen från vägtransporter i EU och står för över 6 % av EU:s totala växthusgasutsläpp. Enligt kommissionens lagstiftningsförslag,

som lades fram i februari 2023, är en minskning av dessa utsläpp avgörande för EU:s mål att uppnå klimatneutralitet senast år 2050 och minska efterfrågan på importerade fossila bränslen.

Info Express
E: hello@infoexpress.se
W: www.infoexpress.se
Källa: Europaparlamentet

Frukostmat: Parlamentet antar nya regler för att förbättra konsumentinformationen

Bild: Pixabay

- Honungens ursprungsland ska vara väl synligt på etiketten
- EU:s system för spårning av honung utvecklas
- Tydligare märkning av sockerhalten i fruktjuicer
- Nya regler även för frukt i sylt och marmelad

Översynen av "frukostdirektiven" syftar till att hjälpa konsumenterna att fatta välgrundade och hälsosammare beslut om produkter som honung, fruktjuice, sylt och marmelad.

Parlamentet godkände den 10:e april den preliminära politiska överenskommelsen med rådet om uppdaterade regler om sammansättning, namn, märkning och presentation av vissa

"frukostlivsmedel", de så kallade frukostdirektiven, med 603 röster för, 9 emot och 10 nedlagda röster.

De nya reglerna kommer framför allt

att bekämpa förfalskad honungsimport från länder utanför EU genom obligatorisk och väl synlig ursprungsmärkning, och en process för att skapa ett system för spårbarhet av honung kommer att inledas. Det kommer också att finnas en tydligare märkning av sockerhalten i fruktjuicer samt av minimihalten av frukt i sylt och marmelad.

Du kan läsa mer om de nya reglerna i pressmeddelandet efter överenskommelsen med EU-länderna.

Uttalanden

Efter omröstningen sade föredraganden

Alexander Bernhuber (EPP, Österrike)

"I dag har vi tagit ett viktigt steg i märkningen av livsmedlens ursprung och vidtagit stränga åtgärder för att bekämpa honungsbedrägerier. Ursprungslandet ska tydligt anges i märkningen av honungsblandningar. Dessutom har högre kvalitetsstandarder fastställts och behovet av ett EU-system för spårbarhet av honung har identifierats. Dessa initiativ kommer att säkerställa att konsumenterna är bättre informerade och att både biodlare och konsumenter får ett bättre skydd mot förfalskad honung.

Nästa steg

Lagen måste nu också antas av rådet innan den offentliggörs i EU:s officiella tidning och träder i kraft 20 dagar senare. EU-länderna måste tillämpa de nya reglerna två år efter ikraftträdandet.

Bakgrund

Den 21 april 2023 föreslog EU-kommissionen en översyn av EU:s handelsnormer för vissa frukostdirektiv för att uppdatera nuvarande standarder som är mer än 20 år gamla.

Info Express
E: hello@infoexpress.se
W: www.infoexpress.se
Källa: Europaparlamentet

Europaparlamentet godkänner slutgiltigt EU:s nya migrations- och asylpakt

EU:s nya migrations- och asylpakt har godkänts av Europaparlamentet © European Union 2024/Oliver Bunic

- Snabbare granskning av asylansökningar, bland annat vid EU:s gränser, och fler faktiska återvändanden
- Bättre identifiering vid ankomst samt obligatorisk säkerhets-, utsatthets-, och hälsokontroll för personer som reser in i EU på irreguljärt sätt
- EU-länderna får välja mellan att ta ansvar för asylsökanden, ge ekonomiskt bidrag eller tillhandahålla operativt stöd
- Bättre respons i krissituationer och ett nytt frivilligt system för vidarebosättning av flyktingar från tredjeländer

Den 17:e april 2024 antog Europaparlamentet tio lagtexter för att reformera europeisk migration och asylpolitik i enlighet med överenskommelsen med EU-länderna från december.

Solidaritet och ansvar

För att hjälpa de EU-länder där migrationen är som störst måste de andra länderna välja mellan att omplacera asylsökande till deras territorium, ge ekonomiska bidrag eller tillhandahålla operativt och tekniskt stöd. De kriterier enligt vilka ett EU-land är ansvarigt för att pröva ansökningar och internationellt skydd (de så kallade Dublinreglerna) kommer också att uppdateras.

Hantering av krissituationer

Tack vare förordningen om krissituationer och force majeure-situationer införs ett system som reagerar på plötsliga öknings av antalet anländande och garanterar solidaritet och stöd för EU-länder dit det kommer exceptionellt många tredjelandsmedborgare. De nya reglerna omfattar också utnyttjande av migranter, det vill säga när de utnyttjas av tredjeländer eller fientliga icke-statliga aktörer i syfte att destabilisera EU.

Screening av tredjelandsmedborgare vid EU:s gränser

Personer som inte uppfyller kraven för att få komma in i EU ska screenas före inresa, vilket innefattar identifiering, insamling av biometriska uppgifter samt en hälso- och säkerhetskontroll, under en period på upp till sju dagar. EU-länderna ska bestämma om oberoende övervakningssystem för att se till att de grundläggande rättigheterna respekteras.

Snabbare asylförhanden

Ett nytt gemensamt förfarande kommer

att fastställas i hela EU för att bevilja och dra tillbaka internationellt skydd. Asylansökningar vid EU:s gränser måste i framtiden prövas snabbare och

tidsfristerna för ogrundade eller icke godtagbara ansökningar bli kortare.

Eurodacförordningen

Uppgifter om de som anländer irreguljärt till EU, bland annat fingeravtryck och ansiktsbilder från sex års ålder och uppåt, kommer att lagras i den förnyade Eurodac-databasen. Myndigheter kommer också att kunna rapportera om någon utgör en eventuell säkerhetsrisk eller varit våldsam eller beväpnad.

Skyddsgrund

Europaparlamentet ställde sig också bakom nya enhetliga normer för alla EU-länder för hur en migrants status som flykting eller som subsidiärt skyddsbehövande ska erkännas. Normerna garanterar också vissa rättigheter till dem som är berättigade till skydd. EU-länderna ska bedöma situationen i ursprungslandet grundat på information från Europeiska unionens asylbyrå. Personers flyktingstatus ska också ses över regelbundet. Sökande av skydd måste stanna kvar i det EU-land som är ansvarigt för att behandla deras ansökan eller där skyddet beviljades.

Mottagande av asylsökande

EU-länderna ska se till att normerna för mottagande för asylsökande är likvärdiga i fråga om boende, skola samt hälso- och sjukvård. Registrerade asylsökande kommer att kunna börja jobba senast sex månader efter det att de ansökt om det. Villkor för förvar och inskränkning av rörelsefriheten regleras så att sökanden avskräcks från att flytta omkring i EU.

Till Europa på ett säkert och lagligt sätt

Enligt ett nytt regelverk för vidarebo-

sättning och inresa av humanitära skäl kommer EU-länderna att på frivillig grund kunna erbjuda sig att ta emot flyktingar från tredjeländer som erkänts av FN:s flyktingorgan UNHCR. Dessa skulle resa till EU:s territorium på ett lagligt, välorganiserat och säkert sätt. Lagförslaget av den svenska fördraganden och vänsterpartisten Malin Björk antogs med 452 röster för, 154 röster emot och 14 nedlagda röster.

Nästa steg

När rådet formellt har godkänt paketet kommer lagarna att träda i kraft efter det att de har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning. Förordningarna väntas börja gälla efter två år. När det gäller direktivet om mottagningsvillkor kommer EU-länderna att ha två år på sig att anpassa sina nationella lagar.

Genom att anta dessa lagar svarar Europaparlamentet på EU-medborgarnas förväntningar om att stärka EU:s roll i kampen mot alla former av irreguljär migration och stärka skyddet av Europeiska unionens yttre gränser, med respekt för de mänskliga rättigheterna, samt om att tillämpa gemensamma regler på samma sätt i alla EU-länder när det gäller det första mottagandet av migranter, att stärka EU:s roll och reformera det europeiska asylsystemet på grundval av principerna om solidaritet och rättvis ansvarsfördelning, såsom de uttrycks i förslagen 42(2), 43(1), 43(2), 44(1), 44(2), 44(3) och 44(4) i slutsatserna från konferensen om Europas framtid.

Info Express

E: hello@infoexpress.se

Källa: Europaparlamentet

Reparation ska bli enklare och mer tilltalande för konsumenter

- Tillverkaren måste reparera en produkt till ett rimligt pris och inom rimlig tid även efter den lagstadgade garantiperioden
- Tillgång till reservdelar, verktyg och reparationshandledning för konsumenter
- Incitament för att välja reparation, till exempel kuponger och ekonomiska incitament
- Onlineplattformar ska hjälpa konsumenterna att hitta lokala reparationsstjänster och butiker som säljer renoverade varor

De nya reglerna stärker rätten till reparation. Målet är att minska avfallet och stärka reparationsbranschen genom enklare och kostnadseffektiva reparation.

Bild: Pexels

Den 23:e april 2024 antog parlamentet direktivet om den så kallade rätten till reparation för konsumenter, med 584 röster för, 3 emot och 14 nedlagda röster. Reglerna klargör tillverkarnas skyldigheter att reparera varor och uppmanar konsumenterna att förlänga en produkts livscykel genom reparation.

Reparationskrav

De nya reglerna ser till så att tillverkarna tillhandahåller snabba och kostnadseffektiva reparationsstjänster och informerar konsumenterna om deras rätt till reparation. Varor som repareras under garanti får den lagstadgade garantin förlängd med ett år. Detta ska uppmanar konsumenterna att välja reparation istället för att köpa nytt.

När den garantin har löpt ut ska tillverkaren fortfarande vara skyldig att reparera vanliga hushållsprodukter, som är reparerbara enligt EU-lagstiftningen, till exempel tvättmaskiner, dammsugare och smarttelefoner. Listan över produktkategorier kan förlängas med tiden. Konsumenterna ska också kunna låna en enhet medan den egna repareras eller, om en reparation inte är möjlig, kunna få välja en renoverad enhet.

Information om reparationsvillkor och reparationsstjänster

Som konsument ska man framöver kunna få ett informationsformulär för att kunna bedöma och jämföra reparationsstjänster, med närmare upplysningar om feltyp, pris och hur lång tid reparationen tar. För att underlätta reparationsförordningen ska en EU-webbportal med nationella sektioner lanseras för att hjälpa konsumenterna att enkelt hitta lokala reparationsverkstäder, säljare av renoverade varor, köpare av defekta föremål eller lokala initiativ, exempelvis reparationskaféer.

En starkt reparationsmarknad

Reglerna ska stärka EU:s reparationsmarknad och minska reparationskostnaderna för konsumenterna. Tillverkarna måste tillhandahålla reservdelar och verktyg till ett rimligt pris och får inte ha avtalspunkter, hårdvara eller programvara som hindrar reparationer. De får inte hindra oberoende reparatörer från att använda begagnade eller 3D-utskrivna reservdelar, och heller inte vägra att reparera en produkt enbart av ekonomiska skäl eller på grund av att den tidigare reparerats av någon annan.

Kampanjer för överkomliga reparationer

För att reparationer ska bli billigare måste varje EU-land genomföra minst en åtgärd för att främja reparationer. Det kan handla om kuponger och andra ekonomiska incitament, informationskampanjer, reparationskurser eller stöd till lokala reparationsinitiativ.

Uttalanden

Fördraganden René Repasi (S&D, Tyskland) sa såhär: "Konsumenternas rätt att reparera produkter kommer nu att bli verklighet. Det kommer att bli enklare och billigare att reparera istället för att köpa nya, dyra varor. Detta är en viktig framgång för parlamentet och dess åtagande att stärka konsumenterna i kampen mot klimatförändringarna. Den nya lagstiftningen förlänger de rättsliga garantierna med 12 månader när man väljer reparation, ger bättre tillgång till reservdelar och säkerställer enklare, billigare och snabbare reparationer."

Nästa steg

När ministerrådet har godkänt direktivet offentliggörs det i EU:s officiella tidning. Sedan har EU-länderna 24 månader på sig att införa det i nationell lagstiftning.

Bakgrund

Enligt EU-kommissionen orsakar förtida kassering av konsumtionsvaror utsläpp av 261 miljoner ton koldioxidekvivalenter, förbrukar 30 miljoner ton resurser och genererar 35 miljoner ton avfall i EU varje år. Konsumenterna förlorar också cirka 12 miljarder euro varje år på att byta ut varor istället för att reparera dem. Dessutom förväntas de nya reglerna leda till 4,8 miljarder euro i tillväxt och investeringar inom EU.

Info Express

E: hello@infoexpress.se

Källa: Europaparlamentet

Värde upp till
6095 kr

SOLGLASÖGON

I DIN STYRKA PÅ KÖPET

Gäller utvalda solglasögon när du köper kompletta glasögon med vår bästa ytbehandling (i-Protection NT 1200 kr).
Läs mer på www.glasogonmagasinet.se
Erbjudandet gäller t.o.m. 240620 och kan ej kombineras.

KOSTNADSFRI SYNUNDERSÖKNING VID KÖP AV GLASÖGON. Värde 495 kr.
Utförs av leg. optiker. Detta erbjudande kan ej kombineras.

glasogonmagasinet

Malmö Södra Förstadsgatan 121, Tel: 040-828 88

Landskrona Östergatan 12, Tel: 0418-41 18 30

Helsingborg Bruksgatan 25, Tel: 042-18 38 88

Lund Lilla Tvärgratan 7, Tel: 046-13 99 98

För information om öppettider, bokning och kampanjer, besök:
www.glasogonmagasinet.se

Eldabutiken Vellinge

ELDA HÅLLBART & SÄKERT

Nordpeis Origo SG Elegant, modern kamin i nordisk minimalistisk design. Med en stor brännkammare och stort glas som gör brasan väl synlig. Ord.pris fr. 34.500kr	Keddy SK1000/2000 Väck nytt liv i din öppna spis och samtidigt förvandla den till en säker och effektiv värmekälla för hela huset. Är designade för att passa alla typer av öppna spisar. Ord.pris fr. 26.990kr	Nordpeis Uno 5 Är en liten kamin med ett klassiskt, modernt skandinaviskt uttryck. Luckan är försedd med ett automatiskt låssystem, vilket ökar både säkerheten och bekvämligheten. Ord.pris fr. 22.100kr	Nordpeis Duo 6 Den traditionella stälstenen ger vedkaminen ett stilrent uttryck och i underdelen finns ett praktiskt förvaringsutrymme. Ord.pris fr. 34.500kr
---	--	--	--

Gäller så långt lagret räcker. Frakt tillkommer.

Eldabutiken Vellinge Falsterbovägen 179
tel. 040-45 81 60

elda
VIÅR MED HELA VÄGEN

Sorkfeber allt längre söderut

Bild av Jarmo Saarinen/Pixabay

Skogssorkar i Skåne bär på ett virus som kan orsaka sorkfeber hos människor. Det visar en ny studie från Uppsala universitet, gjord i samarbete med infektionsläkare i Kristianstad. Virusets verkar inte vara närmast besläktat med de varianter som finns i norra Sverige och Danmark, utan snarare med virus från Finland och Karelen.

Fyndet är gjort mer än 50 mil söder om senast kända utbredningsområde. Studien publiceras i den vetenskapliga tidskriften Emerging Infectious Diseases.

– Vi blev överraskade av att det var en så pass hög andel av de relativt få sorkar som vi fångade in, som faktiskt bär på ett hantavirus som gör människor sjuka.

Dessutom i ett område som ligger mer än 50 mil söder om tidigare känt utbredningsområde för viruset, säger Elin Economou Lundberg, infektionsläkare på Centralsjukhuset Kristianstad och en av studiens författare.

Anmälningsskyddade sjukdomar

Hantavirus är en grupp virus som finns naturligt hos framför allt olika gnagare såsom möss, råttor och sorkar. Vissa hantavirus har förmågan att infektera människor och orsaka två huvudgrupper av sjukdom: hemorragisk feber med renalt syndrom, HFRS, och hantavirusorsakat lungsyndrom, HPS. Enligt smittskyddslagen är båda sjukdomarna anmälningsskyddade då de kan orsaka stora problem och även dödlighet för människor.

I norra och centrala Europa orsakar en variant av viruset, Puumala hantavirus, en mildare form av sjukdomen HFRS, som i dagligt tal kallas sorkfeber. Studier har dock visat att detta hantavirus också kan orsaka mycket svår HFRS, i värsta fall med dödlig utgång. I Sverige ser vi årligen 100–450 sjukhusvårdade fall av sorkfeber och utslutande i den norra delen av landet.

Smittats på hemmaplan

2018 rapporterades ett lokalt smittat sjukdomsfall av sorkfeber i Skåne, över 50 mil söder om den tidigare kända förekomsten av sorkfeber i Sverige, som var norr om Uppsala. 2020 upptäcktes ytterligare ett fall, också det i Skåne.

I båda fallen drabbade det patienter som

inte hade varit ute och rest utan som smittats på hemmaplan. För att försöka förstå hur detta var möjligt fångades skogssorkar in i närheten av patienternas bostäder och analyserades för eventuell förekomst av hantavirus. Det visade sig att nio av de 74 fångade skogssorkarna bär på gener från hantavirus.

Genetiska studier har nu visat att viruset skiljer sig påtagligt från de varianter av virus som cirkulerar i norra Sverige och i Danmark, och att det är närmast besläktat med virus från Finland och Karelen.

Viruset i Skåne

Nästa steg i forskningen är att ta reda på varifrån viruset kommer och hur spridningen ser ut i södra delarna av Sverige.

– Om viruset har funnits länge i området men bara inte upptäckts, varför har i så fall inte fler blivit sjuka? Eller har det nyligen etablerat sig i Skåne och alldeles nyss börjat spridas? Och hur har det kommit dit? Tyvärr kom covid-19-pandemin emellan, vilket har fördröjt färdigställandet av den här studien en hel del. Det här är mycket intressant och visar hur viktigt det är att så snabbt som möjligt undersöka orsakerna till varför vi ser en infektionssjukdom i ett nytt geografiskt område, säger Åke Lundkvist, professor vid Uppsala universitet och medförfattare till studien.

Info Express
E: hello@infoexpress.se
Källa: Uppsala universitet-
Elin Bäckström

Uppvärmningen kan leda till nya sjukdomar i Sverige

När klimatet blir varmare kan myggarter som tidigare inte funnits här och som kan bära på allvarliga sjukdomar etablera sig i Sverige. Men även nya fästingar. Åke Lundkvist, professor vid Zoonosis Science Center vid Uppsala universitet, har i över 30 år studerat zoonoser, det vill säga smittor som sprids från djur till människa.

En av de zoonoser som närmar sig Sveriges gränser är West Nile-feber. Den orsakar hög feber, huvud- och muskelvärk. Framför allt äldre personer riskerar svår sjukdom och död.

– Det är den man oroar sig kanske mest för i Europa. Och där har vi ju haft fall nu, så långt upp som i norra Tyskland, säger Åke Lundkvist.

Eftersom vi i Sverige redan har myggarter och fåglar som kan bära på viruset bedöms det bara vara en tidsfråga innan vi får de första fallen som smittats inom landet.

Laboratorium med hög skydds nivå
För att forska på West Nile-feber och

andra allvarliga smittämnen som sprids från djur till människa har forskarna vid Zoonosis Science Center tillgång till ett laboratorium med extra hög skydds nivå, ett så kallat BSL-3-laboratorium. Där kan de utan risk för att smitta sig själva eller att allvarlig smitta kommer ut i samhället undersöka hur smittvägarna och de biologiska mekanismerna fungerar när till exempel influensa sprids från vilda fåglar till tamfåglar och till människa.

För att kunna ta sig an ämnet från så många infallsvinklar som möjligt jobbar forskare inom virologi, bakteriologi, insektskunskap, ekologi, humanmedicin, veterinärmedicin och bioinformatik tillsammans.

En av de zoonoser som forskarna anser bör hållas under uppsikt är denguefeber som smittas från person till person via myggor. Den kan i värsta fall vara dödlig. Sjukdomen sprider sig över världen.

– Det har man sett länge. Det var kanske drygt 20 år sedan som denguefebern etablerades i större områden i norra Australien. Nu ser vi fall även i södra Europa, berättar Åke Lundkvist.

I Sverige har vi än så länge inga av de myggarter som kan bära på viruset. Men klimatförändringarna har lett till att de skulle kunna överleva här under varma somrar. Oftast tar de sig till nya områden som frispasagerare.

– Till exempel lägger dessa myggor ägg i gamla bildäck. Däck innehåller nästan alltid vatten om de ligger ute. Och sedan skickar man däck mellan olika världsdelar. Vi reser ju också tokmycket och personer som blivit smittade utomlands kan ta med sig viruset hem, där det kan spridas om rätt myggarter finns lokalt säger Åke Lundkvist.

Tre gånger fler TBE-fall

Även bland de zoonoser som är etablerade i landet ses förändringar i utbredning på grund av klimatförändringarna. Ett exempel är TBEV (Tick-borne encephalitis virus) som infekterar allt fler människor. Sjukdomen förekommer i södra och mellersta Sverige, men fästingarna som sprider viruset kryper allt längre norrut.

– Trots att vi under de senaste tio åren troligtvis har tredubblat vår vaccinering från ungefär 600 000 sålda doser per år till 1,8 miljoner sålda doser

per år så har under samma tid antalet TBE-fall som hamnar på sjukhus och registreras också ökat tre gånger. Från ungefär 200 till 600 förra året som var ett rekordår, säger Åke Lundkvist.

Precis som hos myggor har forskarna sett att även nya fästingar tar sig in i Sverige. Taigafästingen som kan bära på mer allvarliga former av TBEV har invandrat österifrån och etablerat sig i norra Sverige.

Sorkfeber i Skåne

En annan av de många sjukdomar forskarna vid Zoonosis Science Center håller koll på är sorkfeber. Det är ett virus som finns hos skogssorkar. Framför allt smittas människor när de andas in damm från sorkarnas torkade kiss och bajs som kan finnas i till exempel vedbodar. Sorken är vanligt förekommande över hela landet men det är bara norr om Uppsalatrakten som personer smittats av sorkfeber – fram till nu.

På senare tid har fall också påträffats i Skåne. Än så länge handlar de om få fall och Åke Lundkvist tror att viruset introducerades i skånska sorkar relativt nyligen. Men viruset har inte förts dit med nordliga sorkar – det har han och hans kollegor nyligen kunnat visa i en studie.

– När man tittar på hela genomet hos viruset, så ser vi att det inte är närmast besläktat med det vi har i norra Sverige, utan det är närmast besläktat med det vi har i Finland och Karelen, berättar Åke Lundkvist.

Info Express
Källa: Uppsala universitet-
Åsa Malmberg

Allt för
vårutflykten

Handla hållbart hos oss!

Risavägen 2, Genarp
erikshjalpen.se/genarp

ERIKSHJÄLPEN
SECOND HAND

För barnen. Och världen de drömmer om.

Även däckbyte på elscouter.

35 års erfarenhet

CYKELSERVICE
(översyn inkl service)

Nu endast 249:-
När du tar med annonsen. Gäller feb.-juni månad.

J & C Lindelöfs
CYKEL & KNIVsliperi

**Bicycle
+
Doctor**

Tullgatan 9 • 0736-87 22 02
Bicycledoctor Lund

24-timmars service

Öppettider

måndag 12:00–18:00
tisdag 12:00–18:00
onsdag 12:00–18:00
torsdag 12:00–18:00
fredag 12:00–18:00
lördag - söndag stängt

Adress: Tullgatan 9,
Lund, Sweden
Mob. 073-687 22 02
E: lundinscykel@live.se

MAXUS 100% ELDRIVNA TRANSPORTBILAR

Räntekampanj 1,99% på elektriska transportbilar i lager

Maxus e-Deliver 3

- Räckvidd upp till 240 km (WLTP)*
- Lastutrymme 4,8 m³ / 6,3 m³
- Månadskostnad från **1 867 kr** ex moms.

Nya helelektriska transportbilarna Maxus e-Deliver 3 och e-Deliver 9 representerar den senaste tekniken inom sitt område och imponerar även den mest kritiska föraren med sina genomtänkta ergonomi, effektiva lastutrymmen och klassledande räckvidder. Maxus-kvalitet garanteras med 5 års / 100 000 km nybilsgaranti och 8 års / 160 000 batterigaranti. Elektrifiera din business tillsammans med Maxus. www.maxus.se

Maxus e-Deliver 9

- Räckvidd upp till 296 km (WLTP)*
- Lastutrymme 9,7 m³ / 11 m³
- LAGERRENSNINGSRABATT **-50.000 KR**

MAXUS
Electrifying the future

Agnesfridsvägen 129, 213 75 Malmö
Tel. 040-55 26 40 | Webb: www.mmc malmö.se | E-mail: info@mmc malmö.se

*Räckvidden påverkas av många variabler, läs mer om detta på maxus.se. Uppgiven räckvidd är baserad på WLTP blandad körning. Välkommen in till MMC Malmö för alla detaljer. Vi reserverar oss för slutförsäljning, eventuella ändringar och avvikelser. Erbjudanden och angivna priser tillämpas hos Maxusförsäljare i Sverige.

5
ÅRS
GARANTI

Omfattande dränering har banat väg för syrebrist i de danska fjordarna

Inget liv – så här ser det ut på botten av många danska fjordar. Foto: © Will Rose / Greenpeace

När bilder av flämtande fiskar och död havsbotten spreds runt om i Danmark i somras hamnade det moderna jordbrukets användning av konstgödsel åter i fokus. Men problemen är inte nya: Redan i slutet av 1800-talet påbörjades omvandlingen av de danska fjordområdena till jordbruksområden, vilket kulminerade i stora dräneringsprojekt under perioden 1940-1970. Det visar forskare från Köpenhamns universitet i en ny artikel.

Förra sommaren chockades många danskar när ett stort antal medier publicerade bilder och filmer på död jord utan djur- eller växtliv. Medierapporteringen om det deprimerande tillståndet i den danska vattenmiljön ledde till en het debatt om gödsling av jordbruksarealer och kväveutsläpp.

Signe Brieghel och Nina Toudal Jessen,

som båda forskar om landskapsförändringar och jordbrukshistoria vid Köpenhamns universitet, välkomnade debatten. Men de saknade ett betydande historiskt perspektiv på krisen. Det utvecklar de nu i sin forskningsartikel The fjord underground.

Med utgångspunkt i två specifika infrastrukturprojekt – dräneringen av Vejle

Ådal och inneslutningen av Hjarbæk-fjorden – visar de hur en massiv expansion av jordbruksområden på bekostnad av vatten och våtmarker bokstavligen har berett marken för den nuvarande vattenmiljökrisen.

– I dag tänker vi på sädesfälten vid de danska fjordarna som det naturliga tillståndet, att våra fjordlandskap måste ha sett ut så här sedan urminnes tider. Men i själva verket är de resultatet av en grundläggande omvandling av landskapet runt våra fjordar, som kulminerade i omfattande dräneringsprojekt under perioden 1940-1970, förklarar Nina Toudal Jessen.

Signe Brieghel tillägger:

– Beslutet att dränera det många tusen kvadratkilometer stora låglandet var kopplat till en politisk vilja att öka jordbruksproduktionen, samtidigt som världsmarknaderna var gynnsamma

under och efter andra världskriget. Samtidigt användes utbyggnaden av jordbruksområdena som en regional utvecklingspolitik, där bland annat Vejleområdet fick statsbidrag för att dränera Vejle Ådal.

Fram till 1970 anlades avlopp i hälften av den totala danska jordbruksarealen, vilket motsvarade 1 miljon kilometer dräneringsrör.

– Med andra ord är alla fält vid fjordarna sammankopplade. Så det är ingen idé att bara fokusera på åkrarna nära vatten om man vill göra något åt kväveutsläppen i fjordarna. Det är hela upptagningsområdet som man måste titta på, säger Nina Toudal Jessen.

Behövs en definiering?

De två forskarna uppmanar oss därför att se den nuvarande vattenmiljökrisen i ett större kulturhistoriskt sammanhang och de menar att krisen bör ge en anledning till att ompröva förhållandet mellan mark och vatten i det danska landskapet:

– Fjordlandskapen lämpar sig inte alls för spannmålsodling, eftersom spannmålsväxter behöver torr jord. Och det var förstas därför de bestämde sig för att dränera eller återta områdena för att skapa mer tillväxt genom att utöka jordbruksarealen, säger Signe Brieghel.

Men vattenmiljöns roll som underordnad jordbruksmark är inte naturlig, betonar hon och Nina Toudal Jessen. Det är resultatet av politiska beslut genom historien, vilket exemplen från Vejle Ådal och Hjarbæk Fjord visar.

– Det finns alltid en risk att vi förstärker vår omgivning utifrån det tillstånd den befinner sig i. Detta är vad vetenskapen kallar "shifting baseline syndrome", i vilken utgångspunkten för att förstå naturen ständigt skiftar. Så kanske är det dags för en ny baslinjeförändring? Kanske borde vi helt enkelt erkänna att stora delar av Danmarks yta inte är jordbrukslandskap, utan fjordlandskap?

Info Express
E: hello@infoexpress.se
www.infoexpress.se
Källa: Köpenhamns universitet

Temperaturförändringar, stormar och förbättringar inför framtiden.

Ökade koldioxidutsläpp har inneburit många utmaningar. Bland annat har det uppstått problem med varmare havsvatten och en ökad oro för kraftigare stormar. Trots allt kan man förhoppningsvis jobba med detta på ett annorlunda sätt framöver.

År 2023 låg koldioxidnivån på 419 ppm (parts per million), vilket är ungefär 50% mer än koldioxidnivåerna innan den industriella revolutionen. En rapport som också har publicerats i New York Times visar att koldioxidhalten fortsätter att öka än idag, trots att forskare har lyft fram vikten av att minska utsläppen. Även utsläppen av andra växthusgaser som metan ökar. Förra året var det fjärde året med den högsta uppmätta koldioxidhalten sedan mätningarna började 1979, enligt en mätning av National Oceanic and Atmospheric Administration's Global Monitoring Laboratory (NOAA) publicerad av New York Times. Mängden koldioxid som hamnar i atmosfären varierar år för år i förhållande till den mänskliga aktiviteten som står bakom utsläppen (förbränningen av fossila bränslen under året).

Inte alla koldioxidutsläpp stannar i luften, då även landyta och hav absorberar en del, drygt hälften, av koldioxiden som släpps ut. Även denna absorption varierar i sin tur med väderförhållanden och andra omständigheter. Exempelvis absorberar landytan mindre koldioxid när skogsbränder inträffar. Med en ökad andel koldioxidutsläpp följer även ett varmare klimat, vilket innebär ett mindre upptag av utsläppen av haven. Detta innebär att världshaven tar upp allt mindre koldioxid i takt med att de värms upp i större utsträckning, vilket också har börjat inträffa.

Havets temperatur har stigit konstant på senare tid och har även slagit värmercord i över ett år och 2024 är på väg att bli ännu varmare än 2023. Den genomsnittliga uppmätta yttemperaturen i haven under föregående månad var cirka 21 grader Celsius globalt. Den tropiska regionen av Atlanten har varit varmare än vanligt och bidrar till en ökad oro inför kommande stormar i exempelvis USA. Om El Niño övergår till La Niña så kan förändringar i havsströmmar i Atlanten ge upphov till mer kraftfulla stormar som riskerar att nå amerikanska städer istället för att stanna till havs som de gjorde under El Niño-säsongen.

Konsekvenserna av ett varmare hav blir även att det marina ekosystemet påverkas. I en artikel publicerad av The Guardian kan man läsa om hur för-

dande uppvärmningen i havet har blivit för bläckfiskar, som kan få svårare att överleva i temperaturskillnader. Ny forskning visar att konsekvenserna för de studerade bläckfiskarna i en varmare miljö bland annat har blivit sämre syn och en ökad risk för dödlighet bland bäckfiskfoster och att avkomman som utsattes för varmare temperaturer hade en ökad risk att drabbas av dödlighet innan den hunnit mogna och nå vuxen ålder. Detta tyder på att arter kan få svårt att anpassa sig till stigande temperaturer i deras miljö, även om de tidigare ansågs vara stresståliga för miljöförändringar som stigande temperaturer, som bläckfiskarna antogs vara.

Temperaturen till följd av utsläppen har stigit cirka 1,2 grader Celsius, vilket påverkar klimatet (och havets temperatur). Forskarna har utöver det även tittat på El Niño, ett väderfenomen som hade kunnat ligga bakom den stigande temperaturen till havs, utöver temperaturförändringarna till följd av koldioxidutsläpp för att finna en förklaring till den plötsliga temperaturökningen i havet. El Niño har avtagit i styrka på sistone och förväntas vara över inom snar framtid, vilket inte helt förklarar orsaken till havets plötsliga temperaturökning.

Andra förklaringar som lyfts fram utöver El Niño i en New York Times artikel är vulkanutbrottet som skett under vatten år 2022 av vulkanen Hunga Tonga-Hunga Ha'apai, vilket misstänks ha värmat upp havsvatten och lett till vattenånga slungats upp i atmosfären. Vattenånga är en potent växthusgas, vilket kan ha förstärkt växthuseffekten ytterligare. Enligt Sean Birkel, en av forskarna som söker förklaringar till temperaturhöjningen, var vulkanutbrottet ett av de häftigaste utbrotten sedan Krakatau. Han menar även att man vanligtvis kan se konsekvenserna av utbrottet året efter att det har inträffat. Han misstänker även att vulkanutbrottet var häftigare än vad man tidigare har antagit och att det kan ha påverkat atmosfärens cirkulation och förstärkt El Niño under förra året. Han lyfter dock fram att mer forskning behövs innan en slutsats kan dras.

En annan förklaring man har tagit fram till problemet är en minskning av föroreningen av aerosoler, vilket orsakades

Bild: Pixabay

av en ny internationell standard gällande aerosolförorening år 2020. Aerosoler har en avkylande effekt på atmosfären och kan ha dolt en del av en. Trots alla försök till att finna förklaringar kan det finnas andra orsaker, som att jordens klimat bara varierar mer än vad man tidigare har antagit eller att klimatförändringarna förstärker El Niño-fenomenet.

Även om klimatnyheterna kan vara dystra så kan det finnas sätt att motarbeta trenden. I ett kulturreportage publicerad av New York Times lyfts betydelsen av optimism. Även om nyheterna blir allt dystrare så kan optimism och ett fokus på lösningar användas för att hålla hoppet uppe och stärka folks tilltro till att detta globala problem går att tackla i framtiden.

Bianca M.-Info Express
E: hello@infoexpress.se
W: www.infoexpress.se

Källor:

“Carbon Dioxide Levels Have Passed a New Milestone”, The New York Times, publiceringsdatum 2024-04-20

“Ocean Has Shattered Records for More Than a Year. What’s happening?”, The New York Times, publiceringsdatum 2024-04-10

“Octopuses could lose eyesight and struggle to survive if ocean temperatures keep rising, study finds”, The Guardian, publiceringsdatum 2024-04-10

“‘Alarming’ Ocean Temperatures Suggest This Hurricane Season Will Be a Daunting One”, The New York Times, publiceringsdatum 2024-04-09

“Climate Doom Is Out. ‘Apocalyptic Optimism’ Is In.”, The New York Times, publiceringsdatum 2024-04-21

THE HOUSE OF QUALITY AND CRAFTSMANSHIP *Since 1999*

HEPCAT.SE
Always online - Always on time

Visit us live ST LARS VÄG 21, LUND & AT SALTHALLARNA, HÖGANÄS

Svenska Kakel

Dekora

Höganäs

VIVES

Colorker

bricmate

Tapwell

INR

BJÖRBO BADRUM

DANSANI

DUSCHRYGGARNA

LUNDS KAKELVARUHUS

Skånes största utbud av kakel/klinker samt badrumsinredning.

Orolig för oseriösa hantverkare? Med 30 år i branschen i samma regi kan vi hjälpa dig från ide till verklighet. Med egen entreprenad och med alla hantverkarkategorier tar vi hand om hela din renovering från början till slut med en kontaktperson.

Traktorvägen 19, 226 60 LUND www.lundskakelvaruhus.se

Mån-Fre 9.00-18.00 Lörd 10.00-14.00 butik@lundskakelvaruhus.se

Konjunkturen i Öresund: sysselsättningen stiger fortsatt i Danmark och inflationen i Sverige föll mer än väntat

Nästa år väntas den ekonomiska tillväxten bli starkare i Sverige. Foto och grafik: News Öresund

Danmark väntas ha en fortsatt högre ekonomisk tillväxt än Sverige under 2024 med BNP-ökningar på över två procent. Sverige går från ett litet minus förra året till ett mindre plus i år. Men enligt en ny prognos från Swedbank kan svensk ekonomi ta revansch nästa år. Danmarks ekonomi växte mer under fjolåret än vad de preliminära siffrorna tidigare visat samtidigt som inflationen rensat för livsmedel och energipriser hamnade under två procent för andra månaden i rad. Svensk inflation föll mer än väntat i mars och allt fler prognosmakare räknar med en första räntesänkning från Riksbanken i maj. Den skånska sysselsättningstillväxten bromsar in och arbetslösheten har stigit med 0,7 procentenheter till 9,0 procent i mars under det senaste året. Det visar den senaste månadsstatistiken från SCB, Arbetsförmedlingen och Danmarks Statistik.

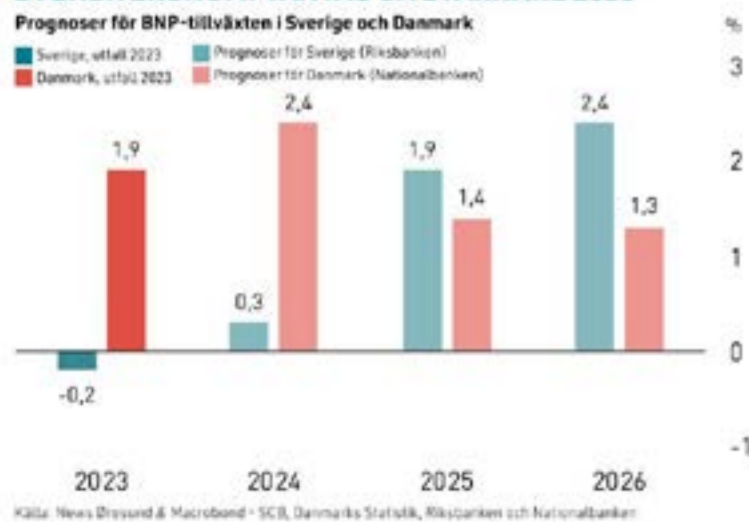
BNP: Svenska prognoser skruvas upp

DANMARK: Den danska bruttonationalprodukten, BNP, steg med 2,6 procent under fjärde kvartalet 2023, enligt definitiva siffror från Danmarks Statistik. Det innebär att årstillväxten för 2023 reviderades upp något, från 1,8 till 1,9 procent. Det är landets omfattande läkemedelsindustri med Novo Nordisk i spetsen som har varit den främsta drivkraften för ekonomin, både under det fjärde kvartalet och för hela 2023, noterar statistikbyrån. Nationalbanken, Danmarks centralbank, räknar med en årstillväxt på 2,4 procent för i år, som sedan avtar något till 1,4 procent under 2025, enligt deras senaste prognos. Förväntningarna ligger i linje med Danske Banks prognos på 2,1 procent i BNP-tillväxt för 2024, men som tror på en något högre tillväxt för 2025,

på 2,0 procent.

SVERIGE: Under det fjärde kvartalet 2023 minskade Sveriges BNP med 0,1 procent jämfört med föregående kvartal, enligt siffror från SCB. Det berodde främst på minskade investeringar i icke-fysiska tillgångar, t.ex. patenter och licensrättigheter, i bostäder och att nettoexporten minskade. Jämfört med helåret 2022 sjönk därmed svensk BNP med 0,2 procent under 2023. För 2024 räknar Riksbanken med en tillväxt på 0,3 procent som följs av ett starkare tillväxtår 2025 på 1,9 procent, enligt myndighetens senaste prognos från i mars. Både Konjunkturinstitutet och regeringen tror på en något högre tillväxt i år 2024, på 0,8 respektive 0,7 procent.

SVENSK EKONOMI VÄNTAS GÅ STARKARE 2025

Källa: News Öresund & Macrobond - SCB, Danmarks Statistik, Riksbanken och Nationalbanken

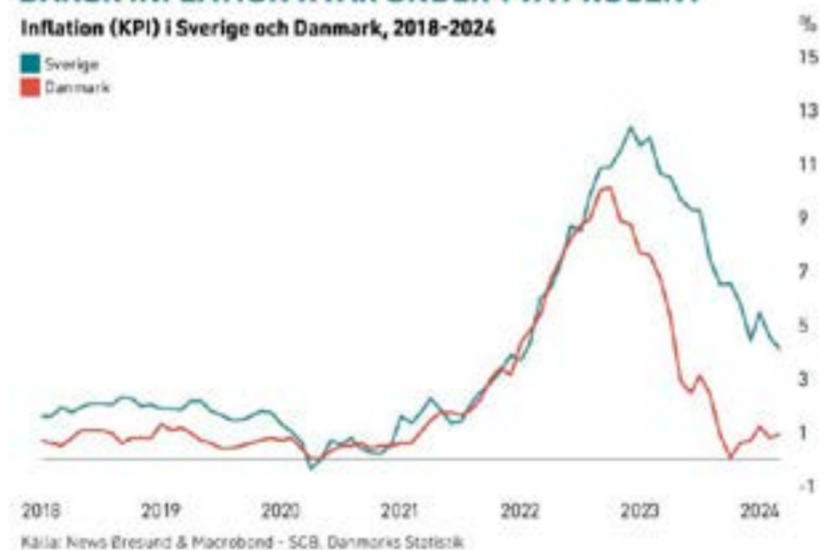
INFLATION: Dansk kärninflation under två procent – svensk föll mer än väntat

DANMARK: I mars steg inflationen i Danmark från 0,8 till 0,9 procent i årstakt, det vill säga jämfört med mars 2023. Därmed har inflationen i landet nu legat under två procent sju månader i rad, visar siffror från Danmarks Statistik. Samtidigt fortsatte kärninflationen, som inte räknar med livsmedel och energi, att ligga kvar på 1,7 procent i årstakt för andra månaden i rad. Det är den lägsta nivån sedan december 2021.

SVERIGE: För svensk del föll inflatio-

nen oväntat mycket i mars. Inflationstakten enligt måttet KPI uppgick till 4,1 procent i årstakt i mars, vilket var en nedgång från februarisiffran på 4,5 procent. Det visar de senaste siffrorna från SCB. Inflationen enligt Riksbankens föredragna mått KPIF, som inte räknar med ränteförändringar, sjönk från 2,5 till 2,2 procent. Det innebär att inflationen nu ligger nära inflationsmålet på två procent. På Riksbankens nästa räntebesked kommer den 8 maj och många prognosmakare spår en första räntesänkning från dagens 4,0 procent.

DANSK INFLATION KVAR UNDER TVÅ PROCENT

Källa: News Öresund & Macrobond - SCB, Danmarks Statistik

DANMARK: Den danska sysselsättningen fortsatte att stiga i januari. Mellan december och januari ökade antalet lönmottagare med 3 900 personer till 3 009 100 sysselsatta, enligt preliminära siffror från Danmarks Statistik. Sedan januari i fjol har därmed sysselsättningen ökat med 33 600 personer, motsvarande en ökning på 1,1 procent. Arbetslösheten i Danmark låg på 2,9 procent i mars och har legat konstant sedan oktober i fjol.

SVERIGE: I Sverige uppgick antalet sysselsatta personer till 5 132 000 personer i januari, vilket innebär en ökning med 11 000 sysselsatta under de senaste tolv månaderna. Det motsvarar en ökning på 0,2 procent. Sysselsättningen i Skåne ökade under samma period med 300 personer till 606 600 sysselsatta i

Info Express
Källa: News Öresund

Högsta löneökningarna i Danmark sedan statistiken påbörjades 1995

Foto: News Öresund

Under första kvartalet 2024 ökade de danska lönekostnaderna på DA-området med i genomsnitt 5,3 procent räknat på årsbasis rapporterar Dansk Arbejdsgiverforening, DA, baserat på deras snabbstatistik för löneomkostnader. För huvudområdet produktion ligger kostnadsökningen på i genomsnitt 5,5 procent medan den hamnar på 6,3 procent för företag inom bygg- och anläggning. Berlingske noterar att löneökningarna på DA-området är de största sedan den nuvarande statistiken infördes 1995. Bakgrunden är att den danska inflationen steg till en toppnotering på 10,1 procent i oktober för att sedan falla tillbaka till 0,8 procent i februari 2024. Enligt Danske Banks chefekonom Las Olsen tar det dock ytterligare ett år innan de danska reallönerna har återhämtat sig till nivån före inflationsökningarna.

@ballingslovab
f o i p m

KAMPANJ

SIEMENS
Electrolux
RØROS HETTA

VÅRKAMPANJ SOM GER DIG
20% RABATT
PÅ KÖK, BADRUM OCH FÖRVARING

Bidragsberoendet fortsätter att minska i Sverige

Sedan 1990-talet har aldrig så få personer i Sverige försörjts med sociala ersättningar och bidrag. Under 2023 minskade antalet personer med försörjningsstöd med 1,2 procent, och uppgick till sammanlagt 701 953 personer*. Det är den lägsta nivån sedan mätningarna startade i början av 90-talet, visar nya siffror från SCB. I Skåne syns en liknande utveckling, även om länet har en högre andel av befolkningen i arbetsför ålder som försörjs av sociala ersättningar och bidrag än i landet som helhet. Det är framför allt en större andel personer i Skåne som försörjs av arbetsmarknadsåtgärder.

Under finanskrisen på 1990-talet steg antalet helårspersoner i Sverige som försörjdes med sociala ersättningar och bidrag med nästan 60 procent, men har sedan 1994 stadigt minskat. Sjuk- och aktivitetsersättning är den största ersättningsformen och något fler kvinnor än män får sociala ersättningar, knappt 55 procent. Kvinnor är i majoritet när det gäller sjukpenning medan antalet män är fler inom arbetslöshetsersättning. De regionala skillnaderna är stora, med lägst försörjning i Stockholms län och högst i Gävleborgs län. I Skåne försörjdes 104 537 personer med sociala ersättningar och bidrag under 2023, vilket motsvarar 13 procent av befolkningen i arbetsför ålder 20-64 år. Motsvaran-

de siffror för hela landet ligger på 11,8 procent. Bland de skånska kommunerna har Perstorp den största andelen som försörjs av sociala ersättningar i arbetsför ålder (20,7 procent) och Vellinge (6,1 procent) den lägsta.

Info Express / Källa: News Öresund

*För att kunna jämföra mellan olika typer av ersättningar beräknar SCB så kallade helårsekvivalenter som visar hur många som skulle kunna försörjas under ett helt år med full ersättning. Som exempel så utgör två personer, som varit heltidsarbetslösa ett halvår var, tillsammans en helårsekvivalent.

VÅRKAMPANJ PÅ KÖK, BAD OCH FÖRVARING!

Nu är årets nyheter här och det firar vi med riktigt härliga vårerbudande på kvalitetskök från Ballingslöv. Du erhåller under vårkampanjen 20% rabatt på kök, badrum och förvaring. Vi erbjuder också fantastiska kampanjpriser på utvalda vitvaror.

Läs mer om kampanjen och boka ett möte i butik, videomöte eller ett hembesök på ballingslov.se

*Kampanjen pågår 22/4-2/6. Gäller utvalda vitvaror. Läs mer om vitvarusortimentet och erbjudandet på ballingslov.se

Ballingslöv | Svågertorp

Drakagatan 2 Malmö, Tel 040-37 78 90, www.ballingslov.se
ÖPPET: Måndag - fredag 10.00-18.00, lördag 11.00-15.00

Digitaliseringen inom vården: Hur AI förändrar förutsättningarna för patienter att få vård - och konsekvenserna av dessa förändringar

Bild av cottonbro studio

Digitaliseringen inom vården: Hur AI förändrar förutsättningarna för patienter att få vård - och konsekvenserna av dessa förändringar

Digitaliseringen har förändrat samhället generellt sett. En fundamental del av samhället som också har påverkats av den ökade digitaliseringen är vården. Med ökade möjligheter att få vård med hjälp av digitala tjänster har patienter kunnat få tillgång till hjälp på ett effektivt, mer lättåtkomligt sätt. Vårdens digitalisering har haft flera fördelar gällande patienternas vårdkontakt och tillgången till hjälp. Exempelvis har en studie publicerad i Journal of Telemedicine and Telecare kunnat fastställa att vården som erbjuds digitalt är lika effektiv som vården som erbjuds fysiskt. Enligt en artikel av World Economic Forum finns det flera fördelar med en ökad digitalisering av vården. AI kan exempelvis leda till att kostnader inom vården minskar, att vårdanställas tillgång till stöd gällande beslutsfattande processer kan öka och AI har även möjlighet att erbjuda mer individuell och specifik vård för enskilda patienter. World Economic Forum uppger även att AI kan leda till förbättrade arbetsvillkor inom vården. Digitaliseringens möjligheter är många och fördelarna av att kunna ha lättillgängliga, digitala vårdtjänster oavsett var man är behöver inte beskrivas mer detaljerat.

Även om positiva förändringar för patienter har inträffat, har det även uppstått en del utmaningar. En del av dessa utmaningar är den automatiska receptförnyelsen, som enligt The Guardian är en di-

gital tjänst som kan leda till att patienter får mediciner utskrivna utan ett läkarbesök eller annan kontakt med vården innan receptförnyelsen äger rum. Centrum för konsumenthälsan i Australien har varnat för risker med detta automatiska uppdateringsystem och uppgett att patientsäkerheten kan komma att hotas till följd av dessa. Den australiska myndigheten har fått motta klagomål gällande användningen av artificiell intelligens i digitala receptförnyelser, där patienter får en automatisk påfyllnad av läkemedel utan samtal med läkare. Enligt myndigheten har de fått 550 anmärkningar gällande förskrivningar av läkemedel sedan juli 2020. 30% av dessa var relaterade till klagomål om att läkaren inte hade undersökt patienten och patientens behov ordentligt. I 45 av fallen har riskabla förskrivningar via digitala tjänster identifierats, vilket har fått myndigheten att närmare undersöka ärendet.

"I vissa fall har detta lett till restriktioner som har förhindrat läkare från att förskriva eller bedriva besök via digitala tjänster", enligt en representant från myndigheten. Bland bekymmer som har tagits upp med myndigheten kan man bland annat finna att patienter kunde få läkemedel på recept utan att ens ha träffat en läkare, att metoderna som tillämpades bakom förskrivning misstänks för att ha hanterats av algoritmer och att medicin som förskrevs via digitala plattformar var dyrare än annan medicin som

föreskrivs på ordinarie sätt. Consumers Health Forum of Australia delade även med sig av sina synpunkter för den australiska regeringen, de informerade om säkerhetsrisker i förhållande till denna metod och uppmanade till en uppdaterad lagstiftning gällande detta. Hon tar upp frågan om patientsäkerheten och uttrycker att en person kan komma att ha en dålig reaktion till följd av en ny behandling, eller att läkemedel förskrivs utan kännedom om patientens historik eller om patienten tar andra läkemedel som potentiellt kan samverka med medicinen som förskrivs.

Deveny, chef för den australienska myndigheten för hälsa, uppger att hon tidigare har hört talas om att digitala vårdtjänster har ägnat sig åt att förskriva läkemedel för viktneidgång utan konsultation med patienterna på plats. Hon menar vidare att denna typ av online-modell, där det inte sker någon kontakt med konsumenterna, inte når upp till många av

säkerhetskontrollerna de annars hade nått upp till. Hon understryker att de digitala vårdtjänsterna är ett verktyg som hjälper konsumenterna att ha en vårdkontakt genom en mobil eller dator och att det tillåter dem att ha viktiga konversationer på ett sätt som passar dem bättre, men att det de ser för tillfället inte är digital vård, utan någonting som har potential att åsamka skada.

En annan granskning som the Guardian har gjort var att testa huruvida det går att få en förskrivning för e-cigarett (så kallade vapes) genom en digital vårdplattform. Försöket lyckades, även fastän rapporterna inte har varit patienter som har haft vårdkontakt med läka-

ren och trots att de inte har förskrivits e-cigarett tidigare. Receptet skickades via mail kort efter att en avgift på 40 australiensiska dollar betalades och en onlineenkät hade fyllts in, utan att det krävdes en videokonsultation eller ett telefonsamtal. Läkaren ifråga försvarade sig själv mot anklagelserna och höll fast vid att hennes plattform tillämpade AI-metoder för effektivitetens skull och att hon inte erbjöd tjänster på beställning. Hon försvarade enkäten och enkätens utformning samt förklarade att alla nödvändiga frågor om patientens historik finns med och kan vidare granskas vid behov. Enligt rekommendationer av australiensiska myndigheter som ägnar sig åt medicinska bedömningar ska läkemedel inte förskrivas såvida läkaren inte kan göra en individuell bedömning av patienten under en konsultation i realtid. Denna granskning som The Guardian har gjort är bara ett exempel på tecken på bekymmer och bara en illustration av eventuella felsteg.

Andra risker med en ökad digitalisering är exempelvis hanteringen av uppgifter som samlas in om de vårdökande och hur den insamlade datan ska kunna hanteras på ett säkert sätt som garanterar att standarden för sekretess uppnås. När en stor mängd datamaterial om känsliga uppgifter samlas in kan det bli svårhanterligt med tanke på dels sekretesskraven och dels risken att utsättas för cyberattacker, eftersom hackare dras till känsliga personuppgifter.

Ett system som är designat med syftet att underlätta vår vardag och skapa möjligheten att få ständigt tillgänglig hjälp på en säker och trygg plats, oavsett var man befinner sig, kan lätt leda till andra typer av problem och utmaningar som samhället ställs inför och bemöter oförberett. Med en ökad digital närvaro av vårdtjänster kan det å ena sidan bli lättare att få vård och underlätta för vårdanställda, men å andra sidan så kan en ökad digitalisering även leda till oförutsedda konsekvenser. För att undvika överraskningar kan fler människor ställa frågor, kritiskt granska nya digitala system och påpeka upplevda brister eller synpunkter, oavsett om man är vårdtagare eller arbetar med hjälp av dessa nya system.

Bianca M.-Info Express
E: hello@infoexpress.se
W: www.infoexpress.se

Källa: "What we're seeing is not telehealth": alarm over doctors using AI and prescribing without seeing patients", The Guardian, publiceringsdatum:

"The clinical effectiveness of telehealth: A systematic review of meta-analyses from 2010 to 2019" i Journal of Telemedicine and Telecare

"Drawbacks of Artificial Intelligence and Their Potential Solutions in the Healthcare Sector", Biomed Mater Devices publicerad på National Centre for Biotechnology Information

Bästa behandling vid hjärtstopp – ny omfattande studie ska ge svar

Riktlinjerna för hur hjärtstopp ska behandlas varierar mellan länder och kunskapsunderlaget för behandlingsstrategierna är begränsat. Nu genomförs en stor internationell studie som vill besvara några av de viktigaste frågorna. 3500 patienter ska inkluderas och forskarna undersöker effekterna av nedkylning vid feber, blodtrycks kontroll och nedsövning vid hjärtstopp.

Enbart i Sverige drabbas omkring 6 000 personer varje år av hjärtstopp utanför sjukhus, en siffra som blir betydligt högre om man även räknar med de som drabbas medan de är inlagda på sjukhus. Tidiga insatser som hjärtlungräddning är avgörande för att rädda liv, men så få som var tionde person överlever. Och de som överlever det akuta hjärtstoppet behöver oftast intensivvård och drabbas inte sällan av bestående skador i hjärnan.

"Eftersom vi kommer att inkludera en så stor grupp patienter passar vi på att studera flera olika saker i samma studie

Evidensen är svag för vilka insatser som ger bäst effekt och dagens behandling vilar på osäkra data, säger Niklas Nielsen, professor vid Lunds universitet och intensivvårdsläkare vid Helsingborgs lasarett. Han ledde TTM-studierna som publicerades i New England Journal of Medicine 2013 och 2021 och som visade att nedkylning till 33 grader vid hjärtstopp inte förbättrade överlevnaden. Resultatet från studierna har kommit att påverka riktlinjer runt om i världen.

Nu tar man forskningen ytterligare ett steg framåt. I en omfattande klinisk multicenterstudie undersöker forskarna effekt av:

- nedsövning – djup eller minimal
- feberbehandling – med eller utan nedkylningsapparat
- blodtrycksbehandling – lägre eller högre blodtryck

Den pågående studien ska inkludera totalt 3 500 hjärtstoppsspatienter, som slumpmässigt fördelas mellan tre olika behandlingar. Den första patienten inkluderades hösten 2023 och forskarna räknar med att mellan 60-80 sjukhus runt om i världen engageras. Målet är att få bättre vetenskapligt stöd för vilka behandlingsmetoder som ger störst vinst för patienten.

– Vi undersöker om nedkylning har effekt vid feber, om det är bäst med ett medelhögt eller högt blodtryck och om man genom kontrollerad nedsövning av patienten kan påverka överlevnad och hjärnskador, säger Niklas Nielsen, som leder STEPCARE-studien. Behandlingarna används redan idag, men riktlinjerna skiljer sig åt internatio-

nell. Även om det medför vissa utmaningar att undersöka redan etablerade behandlingar, är det angeläget att evidensen är hög för de behandlingar man erbjuder i vården.

Eftersom vi kommer att inkludera en så stor grupp patienter passar vi på att studera flera olika saker i samma studie, säger Niklas Nielsen.

Hjärnskada efter hjärtstopp

En av delstudierna till STEPCARE leds av Marion Moseby Knappe, forskare vid Centrum för hjärtstopp vid Lunds universitet och biträdande överläkare vid Rehabiliteringsmedicin vid Skånes universitetssjukhus. Fokus ligger på att bedöma hjärnskada efter hjärtstopp eftersom detta ligger till grund för beslut om den fortsatta behandlingen.

– Det är avgörande att tidigt identifiera patienter där fortsatt intensivvårdsbehandling kan rädda liv. Samtidigt behöver vi även hitta sätt att se vilka patienter med svåra hjärnskador som aldrig

kommer vakna igen och där fortsatt behandling inte gynnar patienten, säger Marion Moseby Knappe, som tilldelats Vetenskapsrådets etableringsbidrag för att utföra denna del av studien.

Syftet med den del av studien som Marion Moseby Knappe leder är att undersöka om det går att säkert bedöma patienters prognos genom att kombinera bilddiagnostik, hjärnskademarkörer i blodet och mätningar av neurofysiologiska undersökningar 24 timmar efter hjärtstoppet.

– Vi vill kunna ge rätt patienter rätt behandling samtidigt som vi undviker vård som inte leder till förbättring, förklarar Marion Moseby Knappe.

Patienterna i STEPCARE kommer att följas ett halvt år efter hjärtstoppet. Forskarna räknar med att kunna sammanställa de första resultaten 2027.

Info Express
E: hello@infoexpress.se
Källa: Lunds universitet

Basta för bättre hälsa

Att bada bastu regelbundet kan vara rena hälsokuren och tycks även göra dig gladare. Hans Hägglund, professor och "bastudoktor" sammanfattar den senaste forskningen om både varma och kalla bad.

Det finns mycket som tyder på att bastubad är bra för både kropp och själ. Professor Hans Hägglund har skrivit en bok där han sammanfattat forskningsläget.

– Det finns en studie från 2015 som visar att de som badar bastu regelbundet, fyra till sju gånger i veckan, hade minskad risk att dö i hjärt-kärlsjukdom med ungefär 45 procent jämfört med de som badade bastu en gång i veckan, säger Hans Hägglund, adjungerad professor i hematologi vid Uppsala universitet, överläkare vid Karolinska Universitetssjukhuset och "bastudoktor" i Svenska Bastuakademien.

Men kan man verkligen vara säker på att det är bastubadet som ger denna effekt? I filmen nedan berättar Hans Hägglund mer om egen och andras forskning som rör både varma och kalla bad. Han pratar också om de preliminära resultaten från en ny en-

kätstudie som tyder på att bastubadare upplever sig gladare.

Hans Hägglund har länge arbetat för att kunna få igång ett bastulabb i Sverige. Han ser gärna att det ska ligga i anslutning till ett sjukhus så man kan göra tester kring hur olika typer av bad påverkar hälsan.

– Det ser ut som att bastun har positiva effekter men vi känner inte riktigt till mekanismerna bakom. Därför vore det av stor vikt att ha ett bastulabb i Sverige. Man skulle kunna bygga upp ett labb med vanlig bastu, infraröd bastu och kallbad. Sedan skulle man kunna titta på effekterna av de här olika baden inom olika populationsgrupper. Det vore väldigt spännande!

Info Express
E: hello@infoexpress.se
Källa: Uppsala universitet - Sandra Gunnarsson och Daniel Olsson

TMP OUTLET • Sport & Fritid

1500Kvm märkeskläder! • Alltid 20-80%

Storm Midlayer FZ
Herr Stl S-3XL
-22% **799:-**
Rek.pris 1029:-

Tech Tapered Pant
Herr • Nypåfyllt!
-20% **599:-**
Rek.pris 749:-

Charged Draw 2 SL
Herr Stl 41-46
-28% **999:-**
Rek.pris 1399:-

Medal Golf Glove
Stl S-XL
-26% **169:-**
Rek.pris 229:-

Monterey Drycool Polo
Herr Stl S-2XL
-56% **349:-**
Rek.pris 799:-

Westin Rain Jacket Vattenpelare
10.000
Herr Stl S-3XL
Dam Stl S-2XL
-55% **799:-**
Rek.pris 1799:-

Westin Rain Trousers Vattenpelare
10.000
Herr Stl S-2XL
Dam Stl S-2XL
-58% **499:-**
Rek.pris 1199:-

Pebble Halvsleeve
Dam Stl S-XL
-57% **299:-**
Rek.pris 699:-

Erin Cupsleeve
Dam Stl S-XL
-57% **299:-**
Rek.pris 699:-

abacus®

Perf. 3.0 Printed Polo Herr Stl S-3XL
-25% **599:-**
Rek.pris 799:-

Vi reserverar oss för slutförsäljning och typografiska fel i denna annons.

www.tmpoutlet.se • 040-6513096 • Lundavägen 87, Åkarp • Öppet: Måndag-Fredag 11-19, Lördag 10-16, Söndag 11-16
Burlöv Center Öppet: Måndag-Fredag 10-20, Lördag-Söndag 10-18

istikbal
Welcome Home

Volframgatan 5, Malmö | Tel. 040-43 10 10

Charlotte of Sweden
mjuka sneakers med uttagbara inlägg.
Pris 1050 kr

Bankgatan 2, 22352 Lund
072-3034950
www.piggapeggy.com

Garner

Rätsticken
Din glada garnbutik i Malmö

Garn och stickmönster i Malmö

Här hittar du en mängd garn av världens bästa, från Järve och Sandnes garn från Malmö till Svarta Fåret. Med olika kvaliteter och varierande priser finns det garn för alla tillfällen och alla sorters stickare.

Rätsticken är till för alla stickugna i Malmö med omnejd. Vi har inte bara garn och stickmönster, utan alla de tillbehör som den moderna stickentusiastens behövs. Till oss kan du alltid komma in om du letar inspiration, behöver hjälp med att hitta rätt garn eller faktiskt i mönstret. Som kund kan du räkna med att få all den hjälp du behöver, därefter har vi även en fysisk butik du kan besöka. Kom in till oss för att betanisa bland nyttan! Om du önskar ett komplement till Järve eller något av våra andra märken så ser vi till att ta in det åt dig, liksom om du saknar ett värt garn eller färg. Välkommen till oss på Rätsticken redan idag!

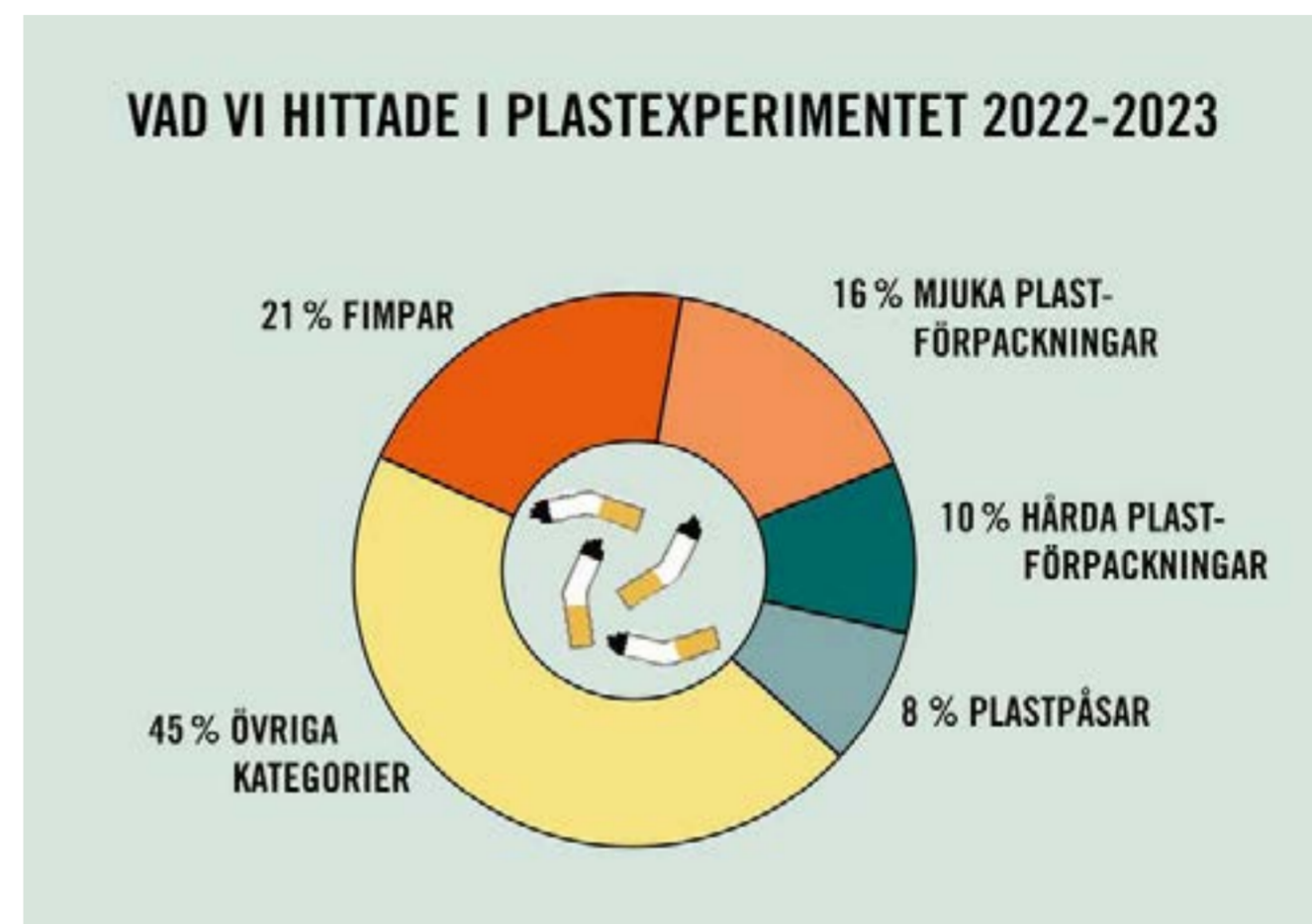
Tillbehör

Adress
Regementsgatan 84
217 51 Malmö
Telefon: 040- 26 94 46
E-mail: info@ratsticken.se

Öppettider
Mån -Fre 10.00-18.00
Lör 10.00-14.00

Fimpar och förpackningar är vanligaste skräpet

När forskarna tog hjälp av allmänheten kunde de kartlägga plastskräpet över en mycket större yta än annars. Nu är Plastexperimentet avslutat och resultatet från medborgarforskningen visar att fimpar, förpackningar och plastpåsar är de vanligaste identifierade plastskräpen.

För att kartlägga hur plast hamnar i naturen i Sverige startade Plastexperimentet 2022, ett medborgarforskningsprojekt där allmänheten och skolklasser plockar, kartlägger och väger plastskräp. Förutom att bidra till datainsamling får de en chans att få en inblick i hur forskning går till.

Stor mängd data

Fördelen med medborgarforskning är mängden data som samlas in över en i forskningssammanhang kort tid och engagemanget som väcks hos deltagarna. Forskningsmetoden behöver utvecklas för att inte bli för koncentrerad till stadsmiljöer dit det är lätt för deltagarna att ta sig, säger Bethanie Carney Almroth, professor på Göteborgs universitet och ansvarig forskare.

I Plastexperimentet har deltagare från hela landet plockat, sorterat och rapporterat in plastskräp från olika typer av naturområden. Forskningsresultatet har gett en bild av hur plastnedskräpningen ser ut i de olika miljötyperna. Totalt har 339 platser undersökts och 60 000 plastobjekt identifierats på en area av 830 000 kvadratmeter, en yta lika stor som cirka 115 fotbollsplaner.

Resultatet från Plastexperimentet visar att cigarettfimpar är det vanligaste skräpet och utgör 21 procent av allt skräp. Mjuka plastförpackningar kommer på andra plats med 16 procent och därefter hårda förpackningar med 10 procent.

Att fimpar och förpackningar ligger i topp är tyvärr inte ovanligt. Men att vi ser så många plastpåsar i naturen, trots de senaste årens insatser för att minska både förbrukning och nedskräpning av dem, är oroande, säger Johanna Ragnartz, vd för Håll Sverige Rent.

Undersökte motiv till nedskräpning

En följeforskning om ungas attityder och motiv till nedskräpning gjordes också. Totalt 174 barn och ungdomar deltog och resultaten visar att viljan att minska uppkomst och nedskräpning av plast är kopplat till två saker: Känslan att man inte bör skräpa ned och åsikten att det är viktigt att inte skräpa ned.

Resultaten ger en indikation som uppmanar till vidare undersökningar kring intresseskapande undervisning och hur förpliktelser kan stärkas för att minska nedskräpning. Det ser ut

som att viljan att minska nedskräpning är starkare kopplat till attityder än till kunskap. Både oro och hopp

verkar vara starkt kopplad till viljan att minska nedskräpning av plast, säger Magnus Bergquist, docent i psykologi vid Göteborgs universitet.

Plastexperimentet

I Plastexperimentet har privatpersoner, föreningar och skolelever varit delaktiga i ett rikstäckande forskningsprojekt, och bidragit till att kartlägga hur mycket plastskräp det finns i olika naturtyper.

Plastexperimentet är ett samarbete mellan Håll Sverige Rent, föreningen Vetenskap & Allmänhet och Göteborgs universitet. Projektet genomförs med stöd från forskningsrådet Formas och EU:s forsknings- och innovationsprogram Horisont Europa via ForskarFredag.

Vetenskapligt ansvariga för Plastexperimentet är professor Bethanie Carney Almroth, forskare i ekotoxikologi och zoofysiologi, forskningsassistent Emil Larsson och forskaren Magnus Bergquist vid Psykologiska institutionen, samtliga vid Göteborgs universitet.

Skanna för fler resultat, tabeller och analyser

Info Express
Källa: Göteborgs universitet

VÅRVECKOR

Möt våren med härliga möbler!

EKERÖ 3-SITSSOFFA
har en design som består av sobra linjer och smäckra former. Tyg Gripsholm. 188x80 H78 cm.

KAMPAJNPRIS
11 061:-
(12 290:-)
506:-/MÅN*

Finns i flera tyger och färger!

HAMILTON FÅTÖJ + PALL
är en stilren och elegant recliner-fåtölj med pall. Hamilton finns i mörkgrått, ljusgrått eller nougatfärgat fårskinn. 77x88 H104 cm.

KAMPAJNPRIS
10 796:-
(11 995:-) 495:-/MÅN*

Malmövägen 19, Vellinge. | Tel 040-42 02 32
www.mullersmobler.se | Vard 9-18 • Lör 9-14
Handla räntefritt upp till 24 mån.

MÜLLERS MÖBLER

Fler än på tio år flyttade från Östdanmark till Skåne i fjol

1 819 personer flyttade från Skåne till Östdanmark i fjol och för 1 642 personer gick flyttlasset i motsatt riktning. Foto: News Øresund - Johan Wessman

För andra året i rad ökade antalet flyttar från Östdanmark till Skåne under 2023 och med 1 642 flyttar ligger nu nivån högre än något år sedan 2015. Möjligen har den svaga svenska kronan i förhållande till den danska gjort det mer attraktivt att köpa bostad på den svenska sidan sundet. Det visar ny statistik från Region Skåne/Øresundsdatabasen, som tagits fram av Danmarks Statistik och SCB.

Antalet flyttar från Skåne till Östdanmark var 1 819 stycken och därmed fortfarande fler än dem i andra riktningen, men skillnaden har minskat och flyttarna till Östdanmark utgjorde i fjol 52,5 procent av det totala antalet flyttar över Øresund, mot 47,5 procent till Skåne.

Allra mest ökar antalet flyttar över Øresund bland dem som är födda i andra länder än Danmark eller Sverige och det gäller i båda riktningarna. När det gäller antalet flyttar från Skåne till Östdanmark gick de övriga utrikesfödda i fjol om de danskfödda som den största gruppen som flyttat mellan länderna.

När det gäller antalet flyttar från Östdanmark till Skåne ökar de för alla de tre grupperna: danskfödda, svenskfödda och personer födda i andra länder. Danskarna utgör den största gruppen, följt av personer födda i andra länder och sist kommer de svenskfödda. Det innebär att de svenskfödda är den grupp som i fjol var minst benägna att flytta mellan Skåne och Östdanmark, oavsett riktning, och det följer en trend som med få avbrott pågått det senaste decenniet.

Totalt bodde cirka 19 500 danskfödda personer i Skåne i fjol, medan motsvarande tal för svenskfödda personer i Östdanmark var drygt 11 000. ()

Info Express
E: hello@infoexpress.se
Källa: News Øresund

Alarmerande låg kunskap om ekonomi bland dagens unga

Att det finns en stark koppling mellan ekonomiska problem och psykisk ohälsa är känt. Nu visar en ny studie från Institutionen för psykologi i Lund att endast var femte ung vuxen svarar alla rätt på tre grundläggande frågor om inflation, ränta och riskdiversifiering. Samtidigt blir de allt mer skuldsatta. Det är en högst oroväckande utveckling menar forskarna.

Vi vet idag att skulder och psykisk ohälsa hänger ihop. I en ny studie har forskare låtit 2050 unga vuxna i åldrarna 18–29 år svara på frågor om sitt psykiska mående, sin ekonomiska situation samt på frågor om ekonomi för att se hur rustade de är att hantera sin privatekonomi.

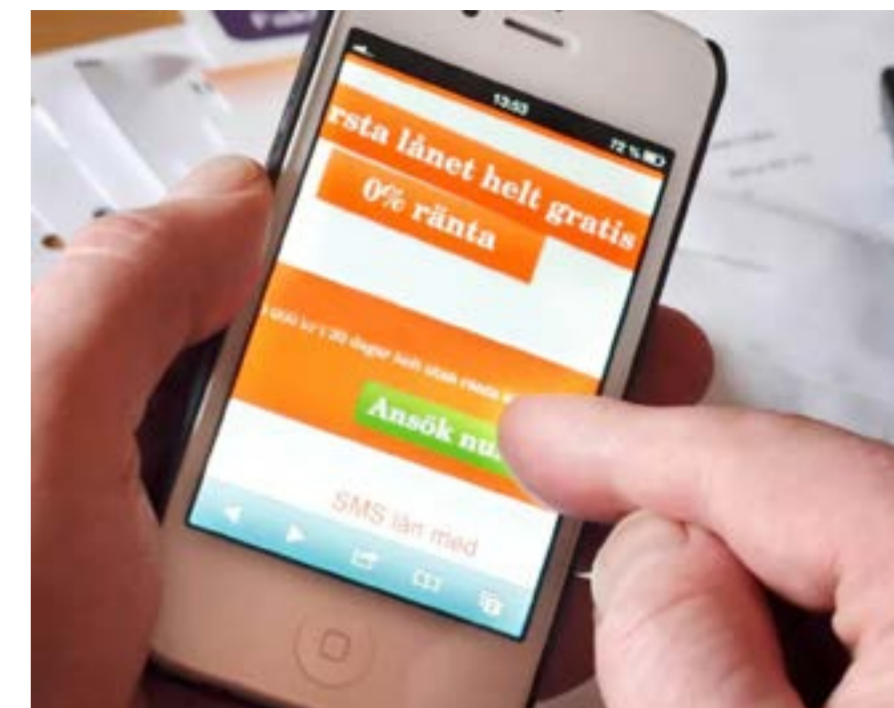
– Financial literacy heter det på engelska, en grundläggande färdighet som varje människa bör ha för att klara sig och må bra i samhället, säger Henrik Levinsson, universitetslektor i psykologi vid Lunds universitet.

I enkätstudien fick deltagarna svara på tre snabba och grundläggande frågor

om inflation, ränta och riskdiversifiering, det vill säga företeelser som är bra att ha koll på för en god hushållsekonomi.

– Trots att frågorna var mycket grundläggande svarade endast 20 procent rätt på samtliga. Drygt 20 procent svarade fel på alla. Endast en tredjedel svarade rätt på frågan om inflation, säger Henrik Levinsson.

Utbildning spelade en viss roll för hur väl ungdomarna kunde svara på frågorna och kvinnor hade över lag färre antal rätt. Fler kvinnor jämfört med män var osäkra i sina svar. Halften av samtliga tillfrågade uppgav att de hade ekono-

Låg kunskap om ekonomi blir mer alarmerande idag med tanke på hur lätt det är i dag att ta SMS-lån och blanco-lån. Foto: Anna-Britta Magnusson/Mostphotos

miska svårigheter, en fjärdedel hade konsumtionslån och 10 procent uppgav att de vänt sig till den kommunala budget- och skuldrådgivningen för att få hjälp.

Har ungas ekonomiska kunskaper blivit sämre över tid?
– Kunskapen har varit låg under en ganska lång tid, vilket också statistik från Finansinspektionen visar. Men bristen blir mer alarmerande idag med tanke på hur lätt det är i dag att ta SMS-lån och blanco-lån, säger Henrik Levinsson och fortsätter:

– Det är högst angeläget att vi börjar prata mer om den "ekonomiska hälsan" samt om hur risken för överskuldssättning tidigt i livet kan minska. Inte minst har skolan en central roll i att få in mer undervisning om privatekonomi. Frågan är högaktuell och något som lyfts både nationellt och internationellt.

Nästa steg vill forskarna följa individer över tid för att bättre förstå sambanden mellan finansiell förmåga, privatekonomisk situation och psykisk hälsa.

Tre frågor om grundläggande ekonomi
De tre frågor – The Big Three* – som deltagarna i undersökningen fick svara handlade om 1) ränta, 2) inflation och 3) riskdiversifiering.

1. Anta att du hade 100 svenska kronor på ett sparkonto och räntan var 2% per år. Efter 5 år, hur mycket tror du att du skulle ha på kontot om du lät pengarna växa?

- a) Mer än 102 svenska kronor (korrekt svar)
b) Exakt 102 svenska kronor
c) Mindre än 102 svenska kronor
d) Vet inte

2. Tänk dig att räntan på ditt sparkonto var 1% per år och inflationen var 2% per år. Efter 1 år, hur mycket skulle du kunna köpa för pengarna på det här kontot?

- a) Mer än idag
b) Exakt samma
c) Mindre än idag (korrekt svar)
d) Vet inte

3. Är följande påstående sant eller falskt? "Att köpa aktier hos ett enskilt företag ger vanligtvis en säkrare avkastning än en aktiefond."

- a) Sant
b) Falskt (korrekt svar)
c) Vet inte

* Ett frågebatteri som används internationellt för att mäta finansiell förmåga. Används exempelvis av OECD och Finansinspektionen

Info Express
E: hello@infoexpress.se
Källa: Lunds universitet

Billackering i Toppklass

Billackering i mästarclass
Hjälp med skadan?

Drop-in skadebesiktning
Tel. 040-942573
E-mail: info@ubilack.se
Webb: www.ubilack.se

Eriks
Biluthyrning

0736 - 577 577 ERIKS-BILUTHYRNING.SE

MINIBUSSAR | SKÅPBILAR | LÄTTA LASTBILAR

LUND - ARLÖV/MALMÖ - HELSINGBORG - KRISTIANSTAD

MMC

Euniq 6 med lätt begagnad
Max 2000 mil för
299 000:-

Agnesfridsvägen 129, 213 75 Malmö
Tel. 040-55 26 40 | Webb: www.mmc malmö.se | E-mail: info@mmcmalmö.se

Däckcenter
i Vellinge

Byt däck i Vellinge
Rätt däckverkstad för ditt däckbyte

Adress: Fabriksgatan 3, 235 32 Vellinge
Tel: 040-42 00 52 | E-post: info@dackcenter.se

VELLINGE
BILBOLAG

www.vellingebilbolag.com
040-41 22 10

Terminalgatan 11 • 235 39 vellinge

ZviZZer
BILVÅRD

-15% på all bilvård t.o.m 30 april

Polering
Lackskydd
Rekon
m.m.

Välkommen!
www.zvizzer-malmo.se

ZVIZZER Malmö
Cypressvägen 29
040-21 54 00

Trädgårdsbranschen sprider invasiva arter

Bild av Albrecht Fietz/Pixabay

Den största utmaningen med invasiva växter är inte parkslide, blomsterlupin, kanadagullris och andra "värstingar" som redan finns här. Ett större problem är de många fler nya arter som importeras varje år av en modestyrd trädgårdsbransch. Det menar växtforskaren Torbjörn Tyler som föreslår importkontroll på EU- och Sverige-nivå. Idag finns ingen reglering alls.

Vem vill inte ha snygga och lättskötta växter i sin trädgård? Och varför inte spännande varianter som grannen inte har? Benägenheten att betrakta växter som inredning präglar många av oss som har trädgård. Den präglar ännu mer branschen i stort.

Många som jobbar med trädgård, offentliga planteringar eller på plantskolor betraktar växter som design. Inte minst de som jobbar med växter dagarna i ända tycker det är skoj med lite nytt, de vill inte plantera samma som de gjorde för tjugo år sedan, säger Torbjörn Tyler, forskare i ekologi vid Lunds universitet och museiintendent vid universitetets botaniska samlingar.

Enligt Torbjörn Tyler är diskussionen om biologisk mångfald bland landskapsarkitekter, trädgårdsdesigners och plantskolor större idag än för tio år sedan, och många är engagerade i frågan, men estetiska värderingar tycks fortfarande vara överordnat.

Mainstream är fortfarande årets arter, de vi hade i fjor är ute. Vanan att betrakta växter som mode smittar av sig på konsumenter.

Är detta beteende ett problem?

Ja, varje år upptäckts i Sverige mellan trettio och femtio nya växtarter som tagit sig ut i naturen. Tendensen är ökande. Att det är trädgårdsbranschen som driver utvecklingen stöds av att en stor majoritet av de nya arter som hittas relativt nyligen introducerades som prydnadsväxter, säger Torbjörn Tyler.

dubbla risker; dels riskerar enstaka arter bli invasiva. Dels är det stora antalet nykomlingar i sig ett problem då naturen inte hinner anpassa sig och inlemma de växter som potentiellt skulle kunna samsas hyfsat väl med det ursprungliga ekosystemet.

Ur naturvårdssynpunkt är främmande arter alltid ett problem och de som klassas som invasiva ska ses som toppen på ett isberg.

Enligt Torbjörn Tyler vore det därför önskvärt att kommunala anläggningar i större utsträckning i stället satsar på vilda växter, eller åtminstone exotiska växter som redan etablerats eller visat sig vara ofarliga här. Då skapar man åtminstone inget nytt problem. Särskilt viktigt blir det i naturnära områden.

Men ändå, hur kan nya införda växter vara ett större problem än exempelvis parkslide?

Den sammanlagda yta i Sverige som påverkas av de få arter som idag betraktas som invasiva är väldigt mycket mindre än den yta som påverkas av alla de tusentals andra främmande arter som finns i landet.

Ur naturvårdssynpunkt är främmande arter alltid ett problem och de som klassas som invasiva ska ses som toppen på ett isberg. Dessutom tar det i regel många årtionden eller till och med århundraden innan spridningen tar fart på allvar och då är de så vanliga och väletablerade att bekämpning blir svår eller meningslös

Kan det också finnas något bra med

nya arter? Mångfalden ökar ju?

Man kan se det som något bra om de nya arterna kan ta över där inhemska arter inte klarar sig och om de gör samma saker som de gamla, men förmodligen gör de inte det, säger Torbjörn Tyler.

"Samma sak" syftar här på hur de samverkar med andra arter och bidrar med olika slags ekosystemtjänster, som det populärt har kommit att kallas. Till exempel är inhemska blommor protein- och nektarkällor till många fler insekter jämfört med importerade blommor. De senare attraherar mest odlade honungsbin. Konsekvensen blir att inhemska insekter riskerar att svälta ihjäl. Detta leder i sin tur till att fåglar, fladdermöss och andra som äter insekter får svårare att hitta mat.

Att reglera växtimporten är en ganska enkel åtgärd.

Flera studier har visat hur inhemska växter lockar fler insektsarter än exotiska. Exempelvis har stadsträd i Malmö av lokalt ursprung större insektsvariation. Också vattenrenande och jordbildande mikroorganismer, som lever i symbios med vissa specifika arter, riskerar att försvinna om deras värdväxter försvinner.

Och även om en art skulle etablera sig här utan att ta kål på inhemska flora, så ökar ju inte den biologiska mångfalden totalt. Den införda arten fanns ju redan någon annanstans.

Har du förslag på hur problemet kan lösas?

Jag tycker man borde ha ett tillståndskrav på allt nytt. Åtminstone registrering och kontroll och helst också några slags restriktioner, säger Torbjörn Tyler.

Idag finns inga sådana kontroller. Inom EU får man flytta arter hur som helst och det är bara för utpekade problemarter som det finns restriktioner. Det är faktiskt bara genom ideella insatser som vi vet ungefär vilka arter som odlas i landet.

En lägstanivå är att handlare ska veta vad de säljer och att frön och planter ska vara märkta så att man vet vad man köper. Idag säljs många växter med felaktiga namn eller helt omärkta, säger Torbjörn Tyler.

Hoten mot den biologiska mångfalden är många. Där Sverige tidigare täcktes av en mosaik av betade skogar, ångar och små åkrar finns idag kalhyggen, täta trädmonokulturer och enorma åkrar.

Vi kan inte gå tillbaka till det samhälle som fanns tidigare och vi behöver en effektiv matproduktion. Men det finns flera insatser vi kan göra för att lindra effekterna av vårt utnyttjande av naturen. Att reglera växtimporten är en ganska enkel åtgärd.

Info Express
E: hello@infoexpress.se
Källa: Lunds universitet

Västervångs Tandvård

Akut tandvård

Allmän tandvård

Estetisk tandvård

Tandimplantat

Adress: Köpenhamnsvägen 49, 217 71 Malmö
Tel. 040 - 23 80 80
E-mail: info@vastervangstandvard.com
Webb: www.vastervangstandvard.com

Spelmarknaden kan behöva regleras för att skydda unga

Gaming Disorder har introducerats som ny sjukdom i WHO:s senaste klassifikation av sjukdomar. Men det finns i dag otillräcklig kunskap om hur olika typer av dataspel bidrar till ett problematiskt spelande. Därför har forskare undersökt sambandet och resultaten presenteras i en ny studie från Lunds universitet.

För att uppfylla kriterierna för diagnosen Gaming Disorder (GD) ska en person ha ett okontrollerbart behov av att spela dator-, tv- eller onlinespel i sådan omfattning att det ger negativa konsekvenser. Gaming disorder, eller problematiskt spelande, skiljer sig från spelberoende som istället handlar om hasardspel om pengar, exempelvis kasino, lotteri, vadslagning och kortspel. I den aktuella forskningsstudien behövde deltagarna skatta tre eller över på minst fyra av frågorna i Game Addiction Scale for Adolescents (GASA)* för att uppfylla kriterierna för GD. Totalt ingick 85 ungdomar på 13-18 år, flertalet med diagnosen ADHD, som behandlades för GD på en barn- och ungdomspsykiatrisk klinik. Tre fjärdedelar av ungdomarna var pojkar.

Man ska alltid vara försiktig med att generalisera, men psykiatrisk problematik är överrepresenterad i gruppen som har GD. De utmaningar som uppstår på grund av en ADHD-diagnos, tycks både öka risken för och förvärras av problematiskt spelande. I övrigt är manligt kön den mest tydligt framträdande riskfaktorn, men även flickor spelar och utvecklar förstas också problem relaterade till sitt spelande, säger Frida André, ST-läkare på vårdcentralen Fågelbacken i Malmö och doktorand vid Lunds universitet.

GD kan ge långtgående konsekvenser för unga individer, med dålig sömnkvalitet, sämre psykiskt och fysiskt mående och försämrade skolprestationer. Dess-

utom ökar risken för att nedstämdhet eller ångest och att sociala relationer påverkas negativt.

Forskarna klassificerade studiedeltagarnas val av spelgenre, som bland annat påverkades av deras kön och ålder. Sammanlagt delades spelen in i fem genrer, baserade på likheter och mål i spelet. De såg att spelare av tävlingsinriktade spel rapporterade fler symtom på GD, jämfört med spelare av berättelse-drivna spel. Spelen kategoriserades även baserat på hur de finansierades. Så kallade monetiseringsstrategier inom spelindustrin syftar på de olika metoder som spelutvecklare använder för att tjäna pengar på sina spel. Med Pay-to-Play-spel (P2P) måste spelaren antingen betala en engångskostnad eller en prenumerationsavgift för att få tillgång till spelet. Free-to-Play-spel (F2P) är däremot gratis att spela, men intäkter genereras genom reklam eller mikrotransaktioner där spelaren köper virtuella varor eller fördelar inuti spelet. Studien visade att GD-symtomen var högst för de som spelade F2P och lägst för P2P-spelarna.

Att finansiera spel genom mikrotransaktioner är en ganska ny finansieringsmodell som blir allt vanligare på marknaden. Modellen har incitament att locka spelare att spendera mer tid och pengar på spelet och kommer sannolikt medföra större mängd av inslag som kan tänkas öka risken för beroende. Mikrotransaktionerna suddar dessutom ut gränsen mellan dataspel och

Bild av OsloMetX / Pixabay

gambling, som ju i Sverige är olagligt för barn.

Så kallade "Loot boxes" är ett exempel på en mikrotransaktion där spelaren köper ett virtuellt föremål som ger slumpmässig utdelning. Dessa har visat sig ha en koppling till spelberoende och hasardspelande och flera länder har därför börjat förbjuda dem. Eftersom spelmarknaden allt mer går mot F2P som finansieringsprincip, är det viktigt att förhålla sig till de konsekvenser som

framtidens spel har på individen och hur samhället ska förhålla sig till dessa utmaningar, understryker Frida André.

Troligtvis finns det områden som skulle kunna, eller bör regleras för att skydda unga, sårbara personer och minska de negativa konsekvenserna som spelandet kan ha, avslutar Frida André.

Info Express
E: hello@infoexpress.se
Källa: Lunds universitet

VÄCKASSETTER SE

REA UPP TILL 30% RABATT

110-års jubileum!

Passa på och köp din kvalitetsmatta nu till fantastiska jubileumspriser i butiken eller i vår nya webshop. Ange koden "express1914" så får du 40% rabatt i butiken eller på hemsidan. Gäller t.o.m. 31-maj.

Mattor för alla rum sedan 1914

NESSIMS

Malmö: Hornyxegatan 9 . Tel: 040-734 40 . Webshop: nessims.se
Månd-onsd. 9.30-18 . Lördagar 10-15 . Söndagar 11-15

Spridningen ut i naturen för med sig

VÅRERBJUDANDE

www.oresundsdeals.com

Öresunds Deals

JUST TAKE IT!

GRATIS DIGITAL EXPONERING PÅ ÖRESUNDS DEALS

Den gäller för hela annonseringsperioden som avtalats i papperstidningen Info Express.

DITT KONTO PLUS 3 DEALS

Att administrera ditt konto själv är enkelt och intuitivt, men vad händer om du inte har tid eller tekniska kunskaper? Inga problem, vi tar hand om allt åt dig! Vi skapar och hanterar ditt konto åt dig. Allt du behöver göra är att skicka oss informationen (text, bild, aktiveringsperiod och/eller länk till din produkt) via e-post.

KONTAKTA OSS

E-mail: office@oresundsdeals.com
office@infoexpress.se

Varmare klimat ökar kolutsläppen från tundran

Fotograf: Sybryn Maes

Det allt varmare klimatet förändrar dynamiken i tundramiljöer och får dem att släppa ut bundet kol, enligt en ny studie med forskare från Göteborgs universitet som publicerats i Nature. Dessa förändringar kan förvandla tundran från en kolsänka till en kolkälla, vilket i sin tur förvärrar effekterna av klimatförändringarna.

Ett team med över 70 forskare från olika länder använde så kallade öppna kammare (open-top chambers eller OTC) för att genom experiment simulera effekterna av uppvärmningen på 28 tundraområden runt om i världen. OTC-kammare fungerar i princip som miniväxthus, som stänger ute vind och fångar upp värme för att skapa en lokal uppvärmning.

Experimenten ledde till en ökning av lufttemperaturen med 1,4 grader och marktemperaturen med 0,4 grader. Samtidigt minskade markfuktigheten med 1,6 procent. Förändringarna ökade ekosystemets respiration, med 30 procent under växtsäsongen, vilket i sin tur ledde till att mer kol frigjordes på grund av ökad metabolisk aktivitet i mark och växter.

Anmärkningsvärd ökning
Förändringarna kvarstod i minst 25

år efter starten av den experimentella uppvärmningen – något som inte visats i tidigare studier.

– Vi visste från tidigare studier att vi sannolikt skulle se en ökning av respirationen vid uppvärmning, men den ökning vi såg var anmärkningsvärd – nästan fyra gånger större än tidigare beräknat, även om den varierade med tid och plats, säger Sybryn Maes från Umeå universitet, studiens huvudförfattare.

Göteborgs universitets forskningsprogram vid Latnjajaure fältstation har varit central i studien, eftersom OTC-mätningar har pågått oavbrutet i över 30 år på platsen.

– Det är en av de längsta mätperioderna som ingick i studien. Tidigare har man trott att förändringarna i respirationen ska plana ut med tiden,

men vi ser ingen sådan trend, säger Mats Björkman, lektor vid Göteborgs universitet och en av projektledarna för studien.

Variationer med markförhållanden
Hur mycket ekosystemets respiration ökade varierade också med de lokala markförhållandena, till exempel kväve- och pH-nivåer. Skillnader i markförhållanden och andra faktorer leder till geografiska skillnader i responsen – i vissa regioner kommer det att ske mer koldioxidutsläpp än i andra. Att förstå sambanden mellan markför-

hållanden och respiration som svar på uppvärmning är viktigt för att skapa bättre klimatmodeller.

Studien ger också ett bredare perspektiv när det gäller arktiska och alpina regioner genom att förutsäga hur respirationen kommer att öka över hela tundraområdet, tillsammans med mer detaljerad information om hur känsligheten i responsen varierar.

– Vi ser att vissa områden, särskilt delar av Sibirien och Kanada, är mer känsliga för uppvärmning, säger professor Matti Kumpu vid Aalto-universitetet. Vi förväntar oss en ökad respiration i hela Arktis och den alpina tundran, men mer in situ-data, särskilt om de lokala markförhållandena, är avgörande för att ta itu med de osäkerheter som kvarstår och förfinna våra prognoser.

Att förstå hur ekosystemen förändras till följd av klimatförändringar och hur dessa förändringar återkopplar till klimatet är avgörande för att få en korrekt bild av hur vår värld kommer att förändras.

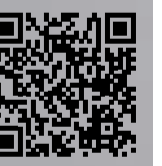
Info Express
E: hello@infoexpress.se
Källa: Göteborgs universitet

TRY BEFORE BUY

Med vår color sampler får du färg och roller i ett. Smidigt och smart. Testa med en eller flera färger redan idag.

colorama

1ST 49:- 3ST 129:-

milano
SKRÄDDERI & KEMTVÄTT

skanna qr-koden och ge oss ditt omdöme

★★★★★

Experter på kemtvätt och reparationer av textil, skinn, päls, mocka, väskor sömnad.

Nu med mer
utemöbler än
någonsin!

nilssons

MÖBLER OCH INREDNING

Möbler för alla rum - ute som inne

Brafab

Pembroke fåtölj 6 495:-
Pembroke 2-sitssoffa 10 295:-

Pembroke
Stilig och modern
serie med svart-
lackad aluminium-
stomme och tålig
konstrotting

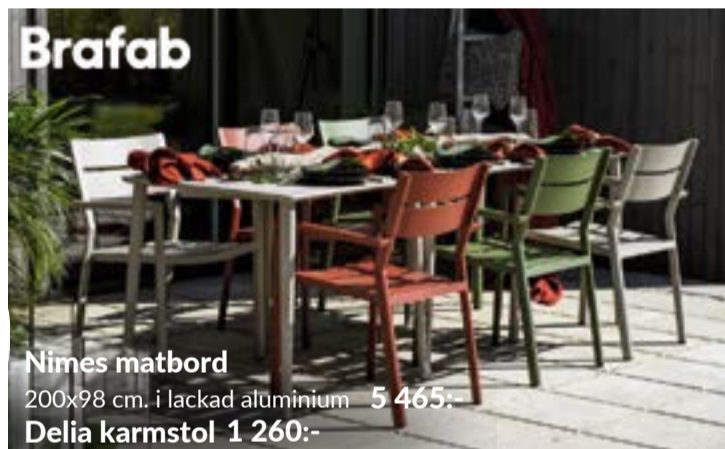
Brafab

Midway karmstol 3 210:-
Laurion matbord 230x100 cm 15 895:-

Midway
En serie i twistad
konstrotting med mjuka
moderna former. I serien
ingår matstol, fåtölj,
fotpall och bänk. Soffor
och stolar har dynor i
olefintyg.

Brafab

Nimes matbord
200x98 cm. i lackad aluminium 5 465:-
Delia karmstol 1 260:-

Brafab

Samvaro karmstol 2 700:-
Samvaro matbord Ø140 cm 5 670:-

Brafab

Rana positionsstol 1 095:-
Rana matbord 155x95 cm 2 900:-

Brafab

Weldon hörnssoffa khaki
2-sits + hörn + 2-sits i lackad aluminium med
dynor i vatten- och smutsavvisande tyg. 17 230:- 15 495:-

Edison the Grand
Trådlös lampa för inom- och
utomhusbruk. Höjd 90 cm. 6 299:-

Helt gratis
att bli
medlem

nilssons

KUNDKLUBB

Gå med i vår kundklubb och få:

- ✓ Halva priset på möbelvård
- ✓ Prisgaranti
- ✓ Nyheter
- ✓ Fri hemleverans
- ✓ Exklusiva erbjudanden

nilssonsmobler.com/kundklubb

Östra Tvärgatan 1, Svedala | nilssonsmobler.com | 040-40 98 50
Mån 10-19 | Tis - fre 10-18 | Lör - sön 11-16